

SLIKA IZ "DIPLOMACIJE." Na levi je Dean Acheson, ki je poleg Byrnesa in Claytona v našem državnem departmentu ena izmed najvažnejših osebnosti. Drugi na sliki so senator Vandenberg in senator Barkley (drugi z desne).

Borba za Julijsko krajino po krivdi zapadnih sil

Jugoslavija predložila mirovni konferenci v Parizu veliko dokazilnega gradiva o upravičenosti svojih zahtev glede Primorske

V vročih polemikah glede jugoslovanskih zahtev po Primorskem je padla marsikaka beseda, kakršnih se med diplomati stare šole na konferencah običajno ne rabi. Ampak na tem zboru v Parizu so med drugimi tudi taki ljudje, ki so se učili več v šoli skušenj kot pa v univerzah. Nekateri izmed njih so bili v minuli vojni tudi v krvavi borbi proti okupatorjem, pred vojno pa so bili vsled svojega prepričanja v ječi.

Kardelj in Pijade

Dva izmed takih, ki na pariški konferenci vzbujata veliko pozornosti, sta jugoslovanska delegata Edvard Kardelj in Moše Pijade.

Borita se proti anglo-ameriški skupini za zahteve Jugoslavije, ki jih ima glede Primorske, Makedonije in Koroške.

Oba sta bila pod staro kraljevsko vlado v zaporu in oba se označuje za komuniste. Toda sta spretna diplomata. Pijade je že star človek. Kardelj je mlad, energičen in vztrajen. V svojih argumentih na konferenci drug drugega izpopolnjujeta in v pomoč so jima tudi drugi večji člani jugoslovanske delegacije.

Sporeki radi Trsta

Največji spori na mirovni konferenci so bili dosedaj radi Trsta in ostale Julijske krajine. Italijanske zahteve brani najodločnejše naš državni tajnik Byrnes. Pomaga mu kajpada z vso svojo močjo angleška diplomacija. Italijanski delegat Ivanoe Bonomi in premier de Gasperi sta konferenci očitala, da se z Italijo ravna kot da je še vedno sovražnica, dočim je bila v resnici skozi mnogo mesecev naša zaveznica in v vojni s Hitlerjem. Vrh tega so Italijani sami strmoglavili Mussolinija, ne pa vnanje sile.

Premier de Gasperi je k temu poudaril, da so zavezniki (ne dvomno Američani, ki jih je tja pošiljal predsednik Roosevelt, v prvi vrsti sedanje newyorškega kardinala Spellmana) obljubili Italiji zelo veliko za njen umik iz osi, a da se sedaj tega več ne spominjajo. (Kardinal Spellman se, pa tudi naš državni departament, sicer se ne bi toliko potegovala za Italijo.)

Višinskijeva izjava

Zahteve Jugoslavije so vse skozi podpirale ukrajinska, beloruska, čehoslovaška in poljska delegacija. V imenu ruske delegacije je podkomisar Višinski dejal, da sovjetska vlada smatra jugoslovanske zahteve za pravilne in se jim bi moralo ugoditi. Zato je vztrajala, da Trst mora

postati provinca v Jugoslaviji. Toda politični razlogi so sovjetsko delegacijo primorali pristati v kompromis. Namreč, da Trst s svojim bližnjim zaledjem postane mednarodna luka pod upravo združenih narodov.

V diplomaciji se dogaja, je tolmačil Višinski, da včasih dve in dve niso štiri, ampak pet. Torej, da so v nji logični sklepi čestokrat nemogoči, pa je treba popustiti nekaj tam, nekaj tu.

"Rusija prav nič ne dvomi v upravičenost jugoslovanskih zahtev, toda v interesu skupnosti in sodelovanja z drugimi (vladami) je pristala v predlog za internacionalizacijo Trsta."

Jugoslavija pogodbe ne bo priznala

Dasi Jugoslavija pri sklepanju pogodb z Italijo nima nič več veljave kot druge udeležene male dežele, je v tem vprašanju vendar najbolj zainteresirana in najbolj prizadeta. Odločilno besedo ima kajpada le velika četvorica. Ampak Edvard Kardelj je dejal, da Jugoslavija ne bo podpisala kar ji bi drugi ponudili pred nos. Ako ne dobi meje, ki jo ona predlaga, in ako tržaško vprašanje ne bo rešeno tako, da bi bilo v korist Trsta in Jugoslavije, ter drugih dežel v zaledju, katerim služi Trst za pristanišče, tedaj take pogodbe sploh priznala ne bo in se bo v naprej bojevala za svoje pravice.

Jugoslavija je pripravljena sprejeti kompromisni predlog glede internacionalizacije Trsta, (Konec na 5. strani.)

VOLITVE O VPRAŠANJU KRALJA V GRČIJI IN BOLGARIJI

Grčija je vsled vojne in pa intrigiranja zunanjih sil ena najbolj razoranah dežel v Evropi. Ako ne bi bilo v nji angleške oborožene intervencije, bi imela republikansko vlado in nov socialni red. Tako pa je v nji zmeda, nemiri, poboji, teror in kralja so ji usilili nazaj.

Se ko je bil na čelu Anglije Churchill, se je odločil, da Grčija mora ostati v sferi Velike Britanije za vsako ceno. Ker med grškim ljudstvom ni imel zaslombe, niti je ni iskal, je naravno, da je po starem običaju angleškega imperializma podpiral najreakcionarnejše kroge, to je, privilegije in rojaliste. V namenu, da napravi v Grčiji "red in mir", je poslal v njo svojo armado in ob enem poskrbel, da se je v Atenah utaborila konservativna vlada. Proti združeni republikanski opoziciji je nastopila s silo. Ko je razpredla svoj politični aparat po vsi deželi, je uvedla volitve v parlament. "Zmagali" so kajpada monarhisti.

Nova rojalistična vlada je izvedla 1. sept. "plebiscit" o vprašanju, ali naj bo Grčija republika, ali pa ostane monarhija. Volitve so se vršile v znamenju nasilja, izgrediv in pobojev. Zmagala je kajpada vlada in ugotovila, da se je ljudstvo izreklo za monarhijo z dvetretjinsko večino.

Ubežni kralj George II. Hohenzolern, ki vedri v Angliji, je s tem dobil od grškega naroda "povabilo", da se vrne na prestol. Vlada mu je takoj nakazala visoko "plačo", dasi ni v stiski za sredstva, ker si jih je dovolj preskrbel in ima vloge v raznih krajih po svetu.

Zavajalna propaganda v Angliji in Ameriki je izid volitev v Grčiji tolmačila za "zmago demokracije". Bolj "zmerni krogi" pa so rekli, da je imel grški narod dve izberi: manjše in večje zlo. Pa se je izrekel za "manjše zlo". Ako bi glasoval za republiko, bi dobili komunisti prvenstvo. Tako namreč razlagajo v Ameriki, v Angliji, v Parizu in Rimu. Zato so se izrekli rajše za kralja in s tem za konservativno vlado, ki jo podpirajo Velika Britanija ter Zed. države. Taka Grčija je jez, ki brani Sovj. uniji v Sredozemlju.

"Plebiscit" v Grčiji je bil torej zmaga reakcije. In uspela je s pomočjo angleške in ameriške vnanje politike. Kralj George je vladal diktatorsko. Velja za fašista in to tudi je. Njegov povratek je staremu redu jamstvo, da bo Grčija ostala varna za privilegije in varnostna točka zapadnega imperializma.

V Bolgariji je bil izid drugačen. Volitve o vprašanju oblike vlade so se vršile 8. septembra. Ljudstvo se je izreklo za republiko in šestletni kralj Simeon je s tem izgubil svoj titel.

Ali je progresivnega Wisconsin konec?

Ko je v minulih primarnih volitvah senator Robert LaFollette izbrani za republikanec, so mnogi liberalni komentatorji pojamrili, da se tudi Wisconsin pomika v čezdalje bolj konservativne toke. "Le kako so mogli volilci zavreči tako naprednega moža, kakor je 'Bob', so vpraševali.

Brata Robert in Philip LaFollette sta si tega največ sama kriva, in njuno politično ter drugo sorodstvo. Glavna napaka pa je bila, ko sta hotela biti le LaFollette, ne pa več napredna (progresivna) stranka. Ko se je Bob odločil za njeno razpustitev in za povrnitev v republikansko stranko, je bilo to dejanje v res-

nici že pred leti izvršeno. Proces je bil sicer počasen, a usoden.

Tako je Wisconsin, ki je v po-deželju slovel zaradi svoje progresivne stranke, v mestih pa vsled socialistične, postal končno prav to kar je n. pr. Ohio, Penna in druge konservativne države.

Se večje napake v politiki, kakor jih je Bob, je delal njegov brat Philip. Ko je izgubil governersko službo, se je med vojno vpisal v armado in bil pridržen Arthurjevemu štabu. Od tam je flirtal z McCormickovimi republikanci in pozabljal na stare tradicije naprednega gibanja v Wisconsinu. Ljudje so uvideli, da politični so koncem konca le to kar so, da v oportunizmu ni

Seja širšega odbora SANsA bo v soboto 12. okt. v Chicagu

Eksekutiva SANsA, ki je zborovala v soboto 7. sept., je sklenila sklicati sejo širšega odbora na dne 12. oktobra. Vršila se bo v Chicagu.

Na seji zadnjo soboto so bila podana mnoga poročila in razprave pa so se tikaie o sodobnih tukajšnjih naših problemih, o tržaškem vprašanju, naši literaturi itd.

Eksekutiva bo seji širšega odbora predlagala, naj se skliče konvencijo SANsA v prvi polovici prihodnjega leta. Do takrat je upati, da bo mednarodni položaj že prilično razčistil in si bo SANsA na konvenciji svoje bodoče delo toliko laglje zveržal.

Tajnik Mirko G. Kuhel je med drugim poročal, da je bilo v skladu za otroško bolnico do 31. avgusta nabranega \$132,621.41 in upa, da bo kvota (določena je bila na \$150,000) do konca septembra izpolnjena.

Predsednik SANsA Etbin Kristan je poročal o raznem delu, ki ga vrši ta organizacija, o deputacijah v Washington, ki so šle tja, da bi vplivale za pravično rešitev primorskega vprašanja, o delovanju ZOJSA itd.

Obširno poročilo o vsem tem in pa o delu v uradu je podal tudi tajnik Kuhel. Ob enem je pojasnil, da v SANsovem uradu ni več nameščen, ker je ves svoj uradni čas posvetil blagajniški službi v SNPJ, za SANs pa dela le ob prostem času. Prej je delal v njemu pol tedna in prvotno stalno. Stalni nameščenec v uradu SANsA pa je že dolgo Frank Smith.

SANsova delegata na vseslovenskem kongresu v New Yorku bosta predsednik in tajnik.

Seje eksekutive so se udeležili Kristan, Kuhel, Rogelj, Cankar, Krapenc, Vider, Jurjovec, Zupan in Zaitz, ter Frank Smith.

Mnogo mornarjev v zdraviliščih

V zdraviliščih ameriške boje mornarice se zdravi 32,600 mož, ki so bili ranjeni v minuli vojni.

majo kaj dosti prepričanja, čeprav so pošteni, pa so se začeli oprijemati drugih, novih politikov.

S porazom LaFollette v republikanski stranki se nadeja demokratska stranka pridobiti njegove pristaje pri prihodnjih volitvah. Gre se za mandat governorja, za katerega se poteguje na demokratski listi bivši milvauski župan Hoan in pa za senatorsko mesto. In seveda za vse kongresnike.

Da-li bo Wisconsin še kdaj tako izrazito napredna država, kakor je bil v času starega LaFollette in potem še par let po njegovi smrti, je vprašanje. Sedaj ni še nič znakov, da to v kratkem zopet postane.

je spravila zravnotežaja ogromen del našega prometa in povzročila veliko škodo. Lahko bi izostala, kajti bilo je v naprej znano, da mezde bodo povišane, čeprav so lastniki parobrodskih družb trdili, da se ne bodo podali.

Za zvišanje mezde vprašujejo tudi vse druge stroke delavcev. "Ob tej draginji s sedanjimi dohodki ne moremo shajati," pravijo gospodinje in vrh tega jih jezi, ker morajo vsled umetno nastalih pomanjkanj potrebščin tekati iz prodajalne v prodajalno, predno dobe to kar iščejo. Zvezni kongres, ki mu to leto poteče termin, pa ni proti temu ožemanju ničesar storil, temveč je za celo podprl. Posledice plačuje vse ljudstvo, razen dobičkarjev, ki jih tudi ni malo.

KOMENTARJI

Zbira in presoja urednik

"Amerikanski Slovenec" je botra znova spremenil. Ni ga slovenskega lista v tej deželi, ki bi to tolikokrat storil. Sedaj ga je prevzela KSKJ. In vselej, kadar spremeni gospodarja, vzkligne, prenehal sem, a dal sem dušo novemu telesu. Torej je to nekaj takega, kakor uči hindustanska vera.

Ivan Jerič, ki je izdajal gori omenjeni list, pravi v poslovljni številki z dne 3. septembra med drugim: "Z Bogom, 'Amerikanski Slovenec'! Ostani vitez — junak! Hodi junaško naprej."

Morda tega članka ni pisal on, ampak kdorkoli ga je, mu je bilo hudo. Mogoče pa, da ne, kajti KSKJ je plačala le za tite lista, tiskarna pa je ostala prejšnjemu lastniku. Dejal je, da je tudi napredaj, domačim ljudem, ako se zavzamejo, ali pa jo bo dobil korkoli, ki jo bo pri volji kupiti.

"Ameriška Domovina" je s to spremembo postala vodilno klerikalno glasilo v Ameriki. Pravzaprav druga sedaj več tu ni, razen nabožne revije "Ave Maria". A Lemont in pa največji slovenski dnevnik na St. Clair Ave. si lahko sežeta skupaj, ker med njima ni konkurence. Saj je ni bilo tudi med njima in Jeričevim listom. A za "železno steno" se je ruvarilo in se še in se se bo. Kajti dasi je "Amer. domovina" postala sedaj neoporečno klerikalno glasilo, ima vendar tudi med katoličani "slovenskega porenka" toliko nasprotnikov, da ji lahko izdatno nagajajo. In tudi ji. Kajti i med onimi, ki redno hodijo ob nedeljah v cerkev, je precej takih, ki smatrajo, da se gospodje Gaborovi in drugi taki zanimajo zgolj za politiko namesto za vero in cerkev.

Ivan Jerič je bitko izgubil, prvič, ker je preveč poslušal svoje bližnje sorodnike in jim sledil, v drugič, ker ni hotel izgniti vsebinskega nivoja svojega lista, in tretjič, ker je bilo vse preveč bizniško, ne da bi bil res zgolj trgovsko. Ob enem se je (Konec na 5. strani.)

SKORO VSE AMERIŠKO ČASOPISJE V POSESTI BOGATAŠEV

Veliko ameriško časopisje in revije kontrolira mala skupina ljudi, ki mu narekuje, kako naj bo urejvano. N. pr., skozi že precej tednov je v dnevnem tisku propaganda proti Sovjetski uniji jako pospešena. V najbolj zagrizenih, kot so n. pr. Hearstovi listi, se odkrito žuje v novo vojno. In zaradi razmeroma malega incidenta se je udarjalo po Jugoslaviji kot da je izvršila ogromen zločin.

Pravimo, da je tisk v tej deželi svoboden, zato ker lahko uredniki tudi predsednika napadajo. A ljudstvo, ogromna večina ljudstva ne ve, da je vse veliko časopisje posest vladajočega razreda. Oziroma, da kontrolira urejanje velikih dnevnikov in revij kakih sto oseb. Ali po naše, ameriško časopisje je kapitalistično in piše le za koristi svojega razreda.

Ob enem je čezdalje bolj koncentrirano. Leta 1910 je bilo v tej deželi 2,600 dnevnikov, ki so izhajali v 24,-200,000 izvodih. Sedaj jih je le še 1,748, toda njihna cirkulacija je narasla na 48,400,000 izvodov. Nekateri imajo ogromen kapital in uposljujejo po več tisoč ljudi. Dobičke jim donosajo oglasi. A tudi naročino so jako zvišali, večinoma okrog 50 in mnogi celo 100 odstotkov.

Ker se tiskovni stroški stalno višajo, imajo s tem težave le takozvani neodvisni (liberalni) in delavski listi, ker so odvisni od naročnikov, dočim bogataški tisk vzdržujejo oglaševalci, masa pa ga kajpada kupuje in čita.

Uredniki unijskih glasil tu pa tam razpravljajo, da-li ne bi bilo mogoče v velikih industrialnih centrih ustanoviti delavske dnevnike. A ko zadenejo na vprašanje financ, vidijo, da bi bili stroški ogromni, ki jih bi niti velke unije ne zmogle. Saj so bili poskusi z delavskimi dnevniki že večkrat storjeni ampak oglasov so dobili premalo, in v obsegu s kapitalističnimi listi niso mogli konkurirati, kar je pomenilo, da tudi naročnikov niso mogli dobiti toliko kot bi bilo potrebno. Vse to se nad delavstvom jako maščuje.

Umetna pomankanja, ker se gre za profit

V začetku tega tedna je spel kar hipoma "zmanjkalo" mesa. V klavnicah v Chicagu in drugje je bilo tisoče delavcev od-slovljenih, mnogo mesnic sploh ni odprlo vrat in časopisi so poročali, da je glavni, oziroma edini vzrok temu stanju obnovev kontrole nad cenami. OPA obljublja storiti potrebne korake, da se to "sabotažo" ustavi. A trgovski krogi na drugi strani trdijo, da je OPA polomijada, da so živinorejci proti vladni kontroli cen in da živine ne bo na trg, dokler kontrola ne odpade.

Kajti čim je prvotni medvojni zakon, s katerim je bil ustanovljen OPA odpadel, pa je bilo živine v par dneh vse polno na klavniških semnjih in mesa je bilo za vse v izobilju. Sedaj se ga bo dobilo najlaglje na "čr-

nem trgu", ki mu vladne avtoritete niso kos.

Razumljivo je, da žele živinorejci in drugi farmarji čim več za svoje blago. Toda oni niso glavni vzrok raznih pomanjkanj, temveč tisti, ki kupujejo na debelo, torej razni prekupci ter industrialci. Le oni so krivi, da je mesna industrija prišla preračunano s tira. Njim so ljudske koristi deveta briga. V požrešnosti za profiti si niti predstaviti ne morejo, da tirajo deželo v inflacijo, v kateri bo milijone ljudi trpelo in le malo pa jih obogatelo v nji.

Mesna industrija seveda ni edina, ki ustvarja umetna pomanjkanja. N. Pr. lastniki tekstilnih tovarn so ustvarili umetno pomanjkanje oblek, perila, brisač itd. še predno je vojna

minila in še bolj pa ko je bilo konec. Rekli so, da so njim določene dostopne cene preizkile, torej se jim ne izplača izdelovati blaga, s katerim imajo "izgubo". Resnica je, da izkazujejo njihove knjige velike dobičke. In druga resnica je, da so kvaliteto blaga poslabšali toliko, da je vzlic takozvanim dostopnim cenam že s tem podraženo.

V obutveni industriji je enako stanje. Ameriška trgovska komora in pa zveza industrialcev bi v to stanje lahko posegla, toda jima je prav tako temeljni smoter le še več dobička in pa čimmanj vladne kontrole.

Na drugi strani se draginji upira delavstvo z zahtevami za zvišanje mezde. Stavka pomorskih in pristaniških delavcev, ki je nastala v začetku tega tedna,

Čemu liberalci in unije še hočejo ponavljati svoje zmote?

Oba politična odbora, ki delujeta v področju CIO, sklicujeta skupno konferenco v svrhu, da se pomaga v letošnjih kongresnih volitvah progresivcem k zmagi.

Povabila sta "vse liberalne skupine" in vse druge "znane liberalce", da si vzajemno začitajo pot, ki naj jim v novembru pribori večino v prihodnjem kongresu.

Značilno je, da je ista skupina istih pokroviteljev politične akcije CIO po zadnjih predsedniških volitvah trdila, da je zmagala v svoji kampanji ne samo za predsednika temveč tudi v kongresu. In je s številkami dokazovala, da ima toliko in toliko poslancev v nižji zbornici in toliko in toliko v senatu.

Dobro leto pozneje je začela priznavati, da se je ukanila. In v tej kampanji pa trdi, da je bil minuli zvezni kongres, ki ga je sedaj konec, eden najreakcionarnjših v zgodovini. Ne pripomni pa, da skozi dve leti ni priznala te resnice.

Tudi vzgojna kampanja političnih odborov CIO se ni obnesla. Kajti iz primarnih volitev je razvidno, da so volilci glasovali bolj konservativno, oziroma po naše rečeno, "reakcionarno", kot pa se kdaj prej v takih razmerah kot so sedaj.

Padli so celo senatorji in kongresniki, ki so bili v vnanji politiki sicer "izolacionisti", a v notranji pa vendarle veljali za liberalce in "delavske prijatelje".

Na drugi strani deluje skupina socialistov in bivših pristašev socialistične stranke za ustanovitev "nove" stranke.

"Reading Labor Advocate" vprašuje, čemu socialistom sploh treba nove stranke? Čemu ne bi svoje gradili, kakor so jo nekoč? Ampak tistih "nekoč" socialistov ni več, ker so pomrli. Ni ne Debsa, ne Bergerja, ne Hillquita. Bo torej treba ne samo nove stranke ampak tudi novih voditeljev, ki jih sedanja S. P. nima.

Borba med zapadom in vzhodom na ferenu Jugoslavije in Primorske

Konvencija ameriških veteranov, ki so se udeležili vojen v tujinah (Veterans of Foreign Wars) je na svoji nedavni konvenciji v Bostonu sprejela precej resolucij, ki jo prikazujejo za še veliko bolj konservativno organizacijo kakor pa je celo Ameriška legija.

Zborovala je v duhu patriotske histerije, ki je zadrževala baš tiste dni proti Jugoslaviji. Zahtevala je soglasno, da se vse pošiljave UNRRA Jugoslaviji nemudoma ustavi. Da naj se Tita obtoži za vojnega zločinca in poleg njega vse tiste, ki so primorali dva ameriška letala na tla. Eno je pri tem pritisku tresčilo navzdol in pet ameriških mož v njemu je bilo ubitih.

Louis Adami pravi v svojem članku o tej zadevi, da so stopale jugoslovanske oblasti v tem incidentu sicer jako nerodno, kar smo v tem listu že prej poročali. Nedvomno bi vlada v Beogradu sama tega ne storila, ampak včas se kak pregoreč častnik spozabi in izrabi svojo avtoriteto, ne da bi pomislil na posledice. Niti ni napad na ameriško letalo pri Koprivniku bil izvršen v namenu koga ubiti, temveč ga le prisiliti pristati na tla na varnem kraju, kjer se letalci v njemu niso zmenili za signale jugoslovanskih vojaških oblasti.

Incident, ki so ga v Jugoslaviji veliko po nerodnosti povzročili, je bil kakor nalašč vsem onim, ki ščujejo svet v novo vojno proti USSR in njenim zaveznicam. Ampak ako se ga od bližje preudari, bi človek razumel, da to ni bil ne prvi ne zadnji. Sovj. unija je imela v Mehiki poslanika, ki je veljal za njenega najspretnejšega diplomata. Komaj se je dvignil s svojo družbo v letalu v mehiškem glavnem mestu, je v mehanizmu nekaj odpovedalo in aeroplan je tresčil na tla. Ali pa morda je bila zarota? Vsi v njemu so bili ubiti. Nekaj sličnega se je pred par leti dogodilo v Španiji, ko je tam potoval z letalom takratni vodilni liberalni poljski državnik in poveljnik. In minuli teden v Franciji, ko sta dva letala bila tik po odhodu primorana vsled mehaničnih hrib ali pa vsled nevesečega osobja na tla in veliko uglednih oseb, namenjene v Anglijo, je bilo v njima ubitih.

Pri nas v Zed. državah so take nesreče jako pogoste. Obласти preiskujejo in to je vse.

Ampak v Jugoslaviji sta morala dva naša letala na tla primorano po vojaških oblastih. Vlada v Beogradu pravi v svoji statistiki, da je bilo kršitev njenega teritorija s strani ameriških letalcev toliko in toliko. Navedla je točno število letal, ki so bombniki, transporti ali pa potniški. Ker se ameriško poveljstvo na vsa ta svarila ni hotelo zmeniti, se je zgodil ta neljub incident.

Naša vlada v Washingtonu odgovarja, da so številke, ki jih navaja beogradska vlada pretirane. Časopisi so ta njen odgovor označili v naslovih z "Jugoslavija laže".

Dejstvo vendarle je, da so naša letala šla preko Jugoslavije brez dovoljenja. In človek upravičeno podvomni, če morda tudi v Washingtonu ne pretirava.

Sedaj naša vlada zahteva od Jugoslavije odškodnino. Na njen prvi ultimatum radi te zahteve je Jugoslavija odgovorila, da sploh potreben ni bil, ker je stvar pravično že prej sama urenila. Ampak kadar so napetosti tako velike kakor sedaj, je vmes vse polno ljudi, ki jim ni za pomirjenje, ne za hladno presojanje ampak podnetujejo ogenj histerije kolikor največ morejo.

Vzrok je, ker so tu v čezdalje večjem spoprijemu Zed. države

GORNJA SLIKA JE IZ GORICE. Na nji so ameriški letalci, ki so bili na podlagi raznih poročil v Jugoslaviji zbiti na tla v dveh naših letalih. Pet je po uradnih podatkih bilo ubitih. Drugi so se spustili varno na tla. Skupina gori je ona, ki se ji ni nič hudega pripetilo, toda je dobila skoro toliko publicitete kakor tista, v katero je posegla smrtna kosa. Več o tem je v raznih člankih in v drugih poročilih v tej številki.

KATKA ZUPANČIČ:

IVERI

Slovenska prilagodljivost

Bila sem zraven, ko sta se ob neki priliki dva Slovenca razgovarjala s Čehom, ki se je bil tisti čas nastanil v Črnomlju. Za stavbnega podjetnika se je predstavil in govoril seveda češki. Češčine nevesča Slovenca pa sta se poslužila — ne slovenščine, Bog ne daj! — ampak — hrvaščine.

Jezilo me je in sem treba ali netreba posegla v pogovor v našem jeziku. Vsako besedo počasi in razločno, se zna. In kaj se je zgodilo? Moja ljubezniva rojaka sta hitela Čehu tolmačiti moje besede po hrvaško, dasi me je pan po vsem videzu dobro, morda i bolje razumel, nego njih. Sele ko se je za njuno tolmačenje zahvalil, čes, da je nepotrebno, sta odnehala in tedaj šele sta se jela zavedati svoje bedaste uslužnosti.

Ko je Čeh odšel, sem moja dva slovenska "Hrvata" nekoliko podražila. Dali znata kaj po latovski, sem ju vprašala, ko pa s slovenščino ne moremo nikamor...

K sprejemnemu izpitu za gorisko učiteljico sem se prijavila in sem za tista dva tedna stanovala pri neki vdovi. "Zavedna slovenska družina z lepo in čisto sobo na razpolago in s slovensko hrano. Skratka vse slovensko..."

Sobica je bila lepa in čista, in kadar ni bilo na mizi makaronov, ali špagetov, ali polente, ali rižota, ali paštet, je bila hrana slovenska. Prav tako je bilo z družino. Mati, sin in hči, obadva že odrasla, so imeli sloven-

ske obraze, toda pomenkovali so se največ v italijanščini, oziroma v furlanščini. Zaradi mene so ponavadi začeli po slovensko, a kaj hitro jim je govorica zaslila v tuj tok, da sami niso vedeli kdaj. Na stanovanju in hrani so imeli še nekega študenta iz Idrije doma. Bil je že več let pri njih in se je njihovu slovenstvu že privadil. Pa se mi je na tistem mužu, čes, ali ti nisem pravil, kako daleč utege seči naša slovenska prilagodljivost? Pritihotapi se pod domači krov, se šopiri za družinsko mizo, morda jim i sanje barva z laškimi barvami...

Vse to mi je pravil ta zavedni študent in me nekoč peljal s seboj na zelenjadni trg. "Glejte jih," je dejal, "same Slovenke iz okolice. Med sabo govore po slovensko, s kupovalkami pa skoro dosledno v tujščini. Poslušajte jih, pa se boste prepričali, kako se slovenske prodajalke prilagodevajo laškim in nelaškim odjemalkam..."

Nato me je še povedel na ribji trg, kjer so bile za stojnicami skoro izključno le Lahinje z obrežnih ribiških naselbin. Čabrnale so med sabo samo laški in jim se na misel ni prišlo, da bi svoj jezik spremenile na ljubo kakšni slovenski kupovalki. Saj jim tega ni bilo treba, kajti slovenska prilagodljivost je povsod nudila tolikšno stredo, da ni laška manjšina nikoli prišla pod kap...

Vrnivši se na svoj začasni goriski dom sem pri obedu le spregovorila. "Ali ste vi res Slovenci?" sem vprašala. Morali bi videti, kako so se jim oči razprle! Sin je pozabil na vilicah nabodene makarone, pa z materjo in

in Sovjetska unija. S prvimi je Velika Britanija, vladajoči sloji v vsi zapadni Evropi, Vatikan in vladajoči sloji v Kanadi ter Latinski Ameriki. Seveda tudi na Japonskem, kumintang na Kitajskem itd.

USSR ima na svoji strani le nekaj takozvanih satelitk, ki si jih je pridobila ob svoji meji in pa — komunistične stranke. Te same na sebi ne bi pomenile mnogo, če ne bi v marsikateri deželi bile razmere med proletariatom take, da mu je gnev od starega reda tolikšen, da je rajše za "komunizem", pa naj bo kar že hoče. Ve, da ga gospodarji sovražijo, in zato je zanj.

Tako se s stališča teh dveh smeri — posedujočih in onih, ki so za socializacijo, pa naj jo kdo imenuje za socializem, za totalitarstvo ali komunizem — vrši borba tudi na konferenci varnostnega sveta združenih narodov v letovišču Lake Success v New Yorku, in na mirovni konferenci zaveznikov v Parizu.

Kadar govore o Trstu in Primorski, se tisti, ki se prištevajo k zapadnim demokracijam, ogrevaajo za Italijo in pa da naj bo Trst njen tudi v bodoče.

Ob enem so oni le za tako Italijo, kakor je bila v prošlosti. Sicer naj bo demokracija, ampak v posesti CERKVE in drugih privilegiranih slojev.

Gre se torej po vsem svetu le za dobičke, za "real estate" na eni strani ter med onimi, ki so za odpravo sistema izkoriščanja za privatni profit.

Jugoslavija se bi rada iznebila tujih pijavk. Svojih se je že. In iznebila se je službovanja Rimu (Vatikanu). Zato ji očitajo, da je protikršćanska, protidemokracijska in okrutna. Ampak ljudje, ki tam žive, pripovedujejo o tem vse drugače. Prvič vidijo, kako si lahko zgrade temelj, ki vodi k svobodi — n. pr. k Rooseveltovim "štirim svobodščinam". In so se zavzeli, da ga sezidajo v čimkrajšem času.

Zato v tej deželi toliko krika proti njim! A kdo so ti kričarji? Prav tisti, ki so posredno ali neposredno pomagali Francu, Mussoliniju in Hitlerju do konca vojne in so še sedaj z njimi v sorodstvu, četudi dveh glavnih kolovodij ni več na odru.

sestro vred strmel vame, čes, kako moreš dvomiti! Spustil je vilice iz rok, pa dvignil na glavi šop las in odkril precejšnjo brazgotino. "Ali vidite to...!"

"Da, skoro ubili so ga laški fakini samo zato, ker je Slovenec," je pojasnila mati.

"In mama je iz Kranjskega doma, tata pa je bil Gorician in hud hud Slovenec," je pripomnila hčerka, "kako morete vprašati, kaj smo...?"

"Kako?" je posegel vmes študent, "poslušaj vas. Saj ni gluh..."

"Ma kako bi šivala za šinjore in šinjorine, ako ne bi znala govoriti po njihovo?" se je opravičevala hčerka, ki je bila po poklicu šivilja.

"Lahko vama dvema, ki se bosta vrnila v čisto slovenske kraje! Mi tukaj pa smo v drugačem, v težavnejšem položaju. Mi se moramo znati prilagoditi..."

"Prilagoditi, prilagoditi večini manjšini..." se je oglašal študent. "Ali povem vam, kakor nisem prerok, da se nam bo ta lepa čednost prilagoditve prej ali slej še hudo maščevala..."

Židje ne smejo v Palestino

Vsled omejenega naseljevanja v Palestino se skušajo Židje iz Evrope v njo utihotapiti. Ampak Anglija jim to brani, da se ne bi zamerila Arabcem. Toda se Židje le prizadevajo, da bi prišli skrivoma vanjo. Ker to delajo na debelo — najamejo si namreč cele ladje za prevoz, jih Angličji lahko zasledijo. V minulih par tednih so preprečili prihod v Palestino vsem ladjam, s katerih so pobrali kakih pet tisoč Židov in jih internirali na angleškem otoku Ciprusu (Cyprus).

TISKOVNI SKLAD PROLETARCA

X. IZKAZ.

ILLINOIS:
Chicago: Klub št. 1 JSZ \$62.18. (Polovični prebitek piknika 20. julija.) C. Lovisek \$2, J. Thaler \$2, J. Sernel \$1.
No. Chicago: Frank Jereb \$1.
Waukegan: J. Simič \$1. (Poslal M. Judnich.)
INDIANA:
Beech Grove: J. Trček \$2.
Kokomo: M. Petkovšek \$2.26.
WISCONSIN:
Milwaukee: L. Barborich nabral \$16.25. Prispevali so: Po \$1: J. Tamsh, L. Marr, F. Primožich, M. Radelj, A. Demshar, J. Radelj, J. Vidmar, J. Okoren, M. Smole, L. Setina, F. Poličnik, J. Rozich, J. Klobčich, J. Jerman, L. Kalc; po \$0.50: T. Kaitna, F. Nagode, A. Ermenec 25c.
Willard: F. Shiltz \$1.
Kaukaud, Calif.: "Big Tony" Tomstich nabral v veseli družbi \$7.
Riverdale, Md.: Mary Suglich 50c.
Detroit, Mich.: J. Zornik 50c.
Buhl, Minn.: Max Martz \$1.
Little Falls, N. Y.: F. Gregorin \$2.00.
Hermine, Pa.: A. Potočnik (Besemer) 50c; J. Bohine (Gowanda, N. Y. 25c. (Poslal A. Zornik.)
Skupaj \$102.44, prejšnji izkaz \$995.93, skupaj \$1,098.36.

JOŠKO OVEN:

RAZGOVORI

Jesen je tukaj. Poletje, kate-medancih. Zadnji pokolj v Kal-kuti, kjer je padlo več kot štiri tisoč žrtev v divjem pouličnem klanju in nato v Bombaju, kaže pomanjkanje verske in plemen-ske loterance. In kar je glavno, kaže tiste strašne posledice an-gleske kolonijalne vlade, katera ni storila ničesar, ne za izobra-zbo, ter ne za ekonomski razvoj Indije. Kadar pomislimo, da je povprečna plača indijskega de-lavca štirinajst do dvajset do-larjev na leto, ter, da je na dru-gi strani tako ogromno bogastvo domačih princ, takozvanih "maharadžev", kateri lastujejo ne samo cele province, ampak na stotine milijonov v zlatu in diamantih, ter poleg tega dobi-vajo plačo še od angleške vlade, katera jim daje vse privilegije in zaščito, potem je ta položaj danes v Indiji razumljiv. Sovra-štev med mohamedanskimi In-dijci, ter tistim delom, kateri spadajo k budizmu, je tudi umetno kultiviran, kot je bil med katol. Hrvati in pravoslav-nimi Srbi v stari Avstriji. V tem slučaju je bila seveda Anglija. Rek, "divide et impera"! Velja še danes. Več o Indiji prihod-nji.

Precej se je dogodilo na sve-tovnem pozorišču, od kar sem zadnjič pisal mojo kolono. Ame-riški ultimatum Jugoslaviji, ver-sko in politično pokolje v Indiji, "Show of force" naše mornarice na Grškem, grške volitve itd.
Kdor se ni do sedaj poznal ameriškega buržvaznega časopi-sja ter raznih komentatorjev, li-stih, kateri pišejo v časopisju, ali pa tistih, kateri govorijo na radiu, jih je lahko spoznal v zadnjih par tednih. Toliko huj-skanja ter toliko zavite neres-nice se še ni slišalo, od kar je bil napad na Pearl Harbor. Nič se ni omenilo, koliko Jugoslovano-v je padlo v boju s fašisti. Nič se ni omenilo o stalnih vojaških poletih angleških in ameriških bojnih in tovornih letal nad Ju-goslavijo, ter o neštevilnih ju-goslovanskih protestih. Niso omenili, da če prestopi jugoslo-vanski vojak svojo lastno zem-ljo v Morganovi črti — je takoj ustreljen, kar se je že v velikih slučajih zgodilo. Ni se omenilo, da naziva ameriško poveljstvo in vojaštvo jugoslovanske voja-ke, njih zaveznike, z imeni "tugs", "bandits", "dzugs", "Communists". Naslikali so, da je bil napad na amer. letalo na-pad zločinec, kateri so napadli naše letalce, kateri so v megli zgubili svojo pot. Od vseh strani, še posebno iz Hearstovih ča-sopisov se je zahtevalo mašče-vanje. In če potrebno, naj se vr-že ena atomska bomba, da se tem komunistom pokaže, kaj se pravi streljati na naša letala. Šele po nekaj dnevih smo tu in tam našli nekaj resnice. Seveda, ni se pozabilo Rusije! Tistim ljudem v državnem departmen-tu, in gotovim ljudem v armadi in mornarici, je prišlo to kot na-lašč. "Udariti je treba, udariti sedaj, ko imamo še monopol v atomski bombi. Kajti Ruse bo potrebno preteptati prej ali slej. Zakaj čakati," tako so modrova-li in še modrujejo razni Napo-leoni na višjih mestih. In ti lju-dje imajo zelo veliko pristašev in zagovornikov. Vsa fašistična kamarila, evropejska aristokra-cija, veleindustrija, Vatikan ter razna kraljevska svojat je sto-procentno za tako sveto križar-sko vojno proti Rusiji. Če je po-treba se lahko organizira še Ja-ponce in Nemce za tak boj. In verjemite mi, da se to dela že danes. Nisem prerok, Ali če se bo nadaljevalo po tej poti, je tretja svetovna vojna neizogib-na. In to ne čez deset ali dvajset let, ampak v bližnji bodočnosti. Nobeden ne ugovarja resnici, da je bila akcija jugoslovanske letalske komande v mirnem ča-su in še posebno na zavezniško letalo neupravičeno. Ali razu-meti moramo — zakaj je prišlo tako daleč.

Akcija Anglije in Amerike v grških vodah ob času plebiscita v tej deželi vrže zelo čudno luč na našo demokracijo. Mogoče se da še razumeti angleško početje, kajti Anglija skuša na vse na-čine zavarovati njen imperij, kateri kaže zelo nevarne razpo-ke v svojih zidovih. Ali da so Zed. države prevzele za svojo nalogo postavljati padle kralji-čke nazaj na njih polomljeni stolček ter na vsak način zava-rovati angleški imperijalizem, je pa zelo težko razumeti. To delamo danes ne samo na Bal-kanu, ampak tudi v Afriki in Aziji. Na Grškem, kjer se danes tako opeva njeno junaštvo in njeno borbo — vladajo v večini fašisti in pa tisti, kateri so slu-žili okupatorju. Oni resnični ju-naki, kateri so stali v borbi pro-ti fašizmu z ostalim Balkanom, so ali v koncentracijskih tabo-riščih, ječah, v gorovju, v iz-gnanstvu — ali pa so padli v ci-vilni vojni za pravo demokraci-jo. Res, čudna so pota zapadne demokracije.

V Indiji ni vse v redu. Nehru, kateri je začasni predsednik tak-zovane interimske vlade, kate-ra skuša ustvariti podlago za njeno neodvisnost, je dobil mo-čno opozicijo v indijskih moha-medancih. Zadnji pokolj v Kal-kuti, kjer je padlo več kot štiri tisoč žrtev v divjem pouličnem klanju in nato v Bombaju, kaže pomanjkanje verske in plemen-ske loterance. In kar je glavno, kaže tiste strašne posledice an-gleske kolonijalne vlade, katera ni storila ničesar, ne za izobra-zbo, ter ne za ekonomski razvoj Indije. Kadar pomislimo, da je povprečna plača indijskega de-lavca štirinajst do dvajset do-larjev na leto, ter, da je na dru-gi strani tako ogromno bogastvo domačih princ, takozvanih "maharadžev", kateri lastujejo ne samo cele province, ampak na stotine milijonov v zlatu in diamantih, ter poleg tega dobi-vajo plačo še od angleške vlade, katera jim daje vse privilegije in zaščito, potem je ta položaj danes v Indiji razumljiv. Sovra-štev med mohamedanskimi In-dijci, ter tistim delom, kateri spadajo k budizmu, je tudi umetno kultiviran, kot je bil med katol. Hrvati in pravoslav-nimi Srbi v stari Avstriji. V tem slučaju je bila seveda Anglija. Rek, "divide et impera"! Velja še danes. Več o Indiji prihod-nji.

Naše gibanje

Kot sem že zgoraj omenil, je-sen je tukaj. To pomeni več ak-tivnosti v naših klubih, pevskih zborih itd. Tudi prilike za agi-tacijo bo več. Kadar čitamo, ka-kolo dela mladina v novi Jugosla-viji, in ne samo mladina, ogenj navdušenja za delo in izobrazbo je prevzel vse tiste ljudi, bi mo-ralo tudi nam dati malo tistega navdušenja za delo, pa naj bo že kulturno ali pa politično. Čas je, da poživimo delo v naših klubi-h, katero je precej zaostalo v času vojne. Treba je delati v na-ših unijah, v katere spadamo, še posebno danes, ko so tako zme-nšani pojmi. Nikdar ni imelo de-lavstvo večje naloge kot jih ima danes — ne samo, da zmanjšamo vojno nevarnost, ampak da si zagotovimo mir ter zboljšamo naš ekonomski položaj. In v tej borbi prvači med našimi sloven-skimi delavci tu v tej deželi naš Proletarec, kateri je vedno in nevstraheno stal v ospredju te borbe. Podpirajmo ga!

V prirodi so snovi in sile, katerih se človek lahko posluži. Denarja ni v prirodi. O tem je vredno razmišljati. — Etbih Kristan.

Tole mi ne gre v glavo?

Kako to, da je naša dežela zmožna producirati bombe, s katerimi je mogoče porušiti celo mesta v sekundi, ne pa rešiti stanovanjskega problema, to mi nikakor ne gre v glavo! Mar ne bi bilo boljše potrositi tiste mi-ljarde za nove hiše namesto za atomske bombe?

PRIPOVEDNI DEL

JURCA BRANKA:

ATENA

Danes se je Letonja Ela iz Braslovč, Atena, že precej umirila. Samo tu pa tam, kadar se spomni očeta, ki so ga ustrelili v mariborski jetnišnici, kadar se spomni mačeha, ki je vzela od vsega hudega konec v Auschwitzu, kadar se spomni, da so gestapovci uničili šest družin iz njenega sorodstva, postane spet nemirna, in njene svetle, dobre, mehke oči zagorijo v žgočem sovraštvu. Takrat se ji stoji po puški, stoji se ji po brzostrelki. Strah pred Ateno je prevzel Nemce in Madžare.

Ko je okupator udril v slovensko zemljo, je bila še skoraj otrok — dekle komaj šestnajstih let. Ze prvi dan po kapitulaciji je odšel v partizane brat Jože, elektromonter, komaj mesec dni pozneje je vzela noč mlajšega brata. Atena je pomagala prvim partizanom, ker so bili sinovi svoje zemlje, ker so bili najboljše med najboljšimi. Skrivoma jim je pomagala. Prihajali so v gozd za hišo, prihajali so v hlev in za skedenj. Ela je točila gostom vino, prepevala in šalila se je z njimi. Kadar je vedela, da bodo prišli, je odšla v kaščo, vzela klobas, kruha in vina in odšla v skedenj.

"Toda zdaj nas je že dosti več," je rekel brat Lado, "moral boš pritegniti tudi druge."

Ela je takoj razumela. Lotila se je tega dela z vso ljubeznijo. Hodila je od hiše do hiše, tolmačila in prigovarjala: "Za naše iz hoste!"

"Za naše!" je vršalo preko svetlih domačij. Vse do takrat, ko so hišo obkrožili gestapovci in sta ob dveh vogalih stali strojniki. Ela izvršila že ogromno delo. "Vsi, vsi!" se je nado drl nemški gestapovec.

Mačehina otroka sta jokala in se neprestano držala materinega krila.

"Hitreje!" je zasikal skozi vrsto stisnjenih zob.

Oče je bil ves pobit. Hodil je po hiši, mislil je in mislil, in vendar ni mogel storiti nič pametnega. Gledal je izpod čela Elo, zasluhlil je njeno tesnobo in ji prigovarjaje dejal:

"Ela, ostani! Ne zbeži!"

Onkraj hiše, onkraj hleva je gozd svez zelenel, nebo je bilo svetlo, toplo in od hriba je vel mehak veter.

"Ne zbeži!" ji je dejal še enkrat zaskrbjeno. "Kaj vse bi bilo potem z nami!"

Dvakrat je že skoraj klonila, dvakrat se ji je zdelo, da ne more oditi. Potem je pogledala skozi okno na hosto kraj hiše, slišala je žuborenje potoka. Svoboda! Takrat se je odločila.

"Hitreje! Vsak čas gremo!"

Pritekla je razgretih lic do prizidka pred hišo, si obuvala pred Nemcem nogavice in čevlje.

Vzravnavala se je, pogledala v

njenov obraz in nedolžno vprašala: "Lahko grem po nogavice?"

"Lahko. Samo hitro!"

Stekla je za hlev, preko svez mehke prsti v gozd. Spustili so za njo rafal, toda takrat jo je vzela hosta. Tam se je za trenutek oddahnila.

Čula je še surovo priganjanje Nemcev, čula je brezupen, hrešček jok otrok, toda Ela je čepela za štorom in za nič na svetu se ne bi pridružila izgnancem.

Dva dni in dve noči se je potikala po hosti. Zaradi izdajstva je postala nezaupljiva. Nemci so jo zasledovali s psi. Toda Ela je že prej s tem računala, zmešala jim je sled.

Takrat so v Sv. Andražu zvedeli zanjo partizani. Prišli so po njo. Tedaj je pričela Atena junaško pot svojega partizanstva. Dali so ji pištolo. Morala se je naučiti ciljati v grčo. Toda z vsakim dnem je bolj hrepnela po puški.

Ko je prišla večja skupina partizanov iz Zasavja, je prosila: "Puško! Dajte mi puško!"

"Ni mogoče!" ji je rekel komandant. "Puške manjkajo še drugim borbem. Za nekaj časa pa lahko čuvaš tole."

Takrat so bili na Menini planini. Živeli so v zatišju, kuhali krompir in lovili rake. Iznenada je završalo med tovariši: "Šva-bi!"

Za trenutek so onemeli, potem so se spustili v tek.

Toda Atena je ostala hladne krvi. Bila je čuvarka puške. Skočila je pred šotor, vzela nahrbtnik in sanitetno torbico ter poleg svoje še štiri druge puške.

"Beži! Atena! Beži!" so še zavpili, toda Atena ni mogla bežati. Puške so jo vleklo v tlom. Zadaj je čutila krdelo Nemcev. Toda vendar, puške mora rešiti. Puške so edino njihovo bogastvo.

V zaklonu jo je pričakoval tovariš, razdelila sta si breme in hitela naprej po klancih in globelih, da sta končno dohitela tovariše.

Atena je bila upehana in preznjena, lica so ji živo žarela. Atena je bila ta hip prvič ponosna na samo sebe.

"Lahko dobim zdaj puško?" je vprašala z nestrpnim glasom. Takrat ji je komandant odbil, toda čez nekaj dni sta jo ji dva tovariša prinesla. Bila je dobra jugoslovanska karabinka in na kopitu je bila vrezana zvezda. V vsakem kraku zvezde je bila po ena črka njenega imena: Atena.

Od takrat naprej je imela Atena puško in od takrat se ni strašila nobenih borb.

V januarju 1943. leta se je Atena z dvema tovarišema, ki še nista bila nikoli v odprti bitki, zarila v seno na kozolcu, da bi se pregreli, da bi se odpočili.

"Izdani," je rekla Atena, ko je zaslišala zunaj sumljivo vršanje. Pogledala je skozi lino. Proti kozolcu so se plazili Nemci, okrog 50 po številu. Ze od daleč so klicali: "Predajte se! Nima smisla! Predajte!"

Atena je sprevidela, da bi z borbo ne prišli nikamor. Navidezno naj bi se predali. "Toda čim boš spodaj" je rekla tovarišu, ki je bil ves blede, "vrzi vanje bombo!"

"Na mene," je rekla čez čas, "se lahko zanesete. Borila se bom. Toda bomba je tako nerodno eksplodirala, da je ranila tovariša. Takrat je nastal v sovražnem taboru preplah. Atena je izkoristila priliko, skočila je na pod in začela borbo.

Med Nemci je završalo zmagovalje. Na Ateno je bila razpisana nagrada 250.000 Mark in še dopust bi dobili vojaki, če bi jo vjeli. Hoteli so jo dobiti živo. Stala je na podu, oči so ji žarele od sovraštva, mirno je pristavila puško in streljala brez zaklona.

Potem ko je začutila, da ji municija zmanjkuje, je zavpila nazaj v kozole: "Tovariša v borbo! V borbo!"

Okrog nje je švigalo morje krogel.

Skočila je na tla. Za hip je sklonila pogled. Na trdem snegu se je blestela zlata ura in nož.

"Ne boste me! Tako poceni ne!" ji je preblislilo misli. Takrat sta še tovariša skočila na pod, poskakala čez vozove in si utrla pot skozi obroč v hosto. Oči vseh Svabov so bile uprte v Ateno. Skočila je naprej na čistino in v hipu je bila tesno obkrožena od vojakov. Stala je sredi zaprtega kroga, bosa na trdem mrazu, toda kri ji je plala, lica so ji bila v ognju. Reptirala je in streljala v zaprt krogel.

Skočila je na tla. Za hip je sklonila pogled. Na trdem snegu se je blestela zlata ura in nož. "Ne boste me! Tako poceni ne!" ji je preblislilo misli. Takrat sta še tovariša skočila na pod, poskakala čez vozove in si utrla pot skozi obroč v hosto. Oči vseh Svabov so bile uprte v Ateno. Skočila je naprej na čistino in v hipu je bila tesno obkrožena od vojakov. Stala je sredi zaprtega kroga, bosa na trdem mrazu, toda kri ji je plala, lica so ji bila v ognju. Reptirala je in streljala v zaprt krogel. Pred njo so Nemci omahnili vznok. Krog se je odprl in v istem trenutku je zbežala naprej po čistini proti gozdu. Za njo so Nemci divje streljali. Samo za trenutek se je Atena sklonila, samo za hip se je zavedla rane. Samo za trenutek je obstala kot soha, potem se je znova pognala v beg. Še naprej je streljala, še naprej je bežala, vse dokler ni prišla v hosto. Tam se je zgrudila. Ostali so ji samo štirje metki. Sladka utrujenost in zbitost sta ji legli na senca. S silo se je zadržala, da ni omahnila v spanec. Morala je prekriti z Nemcem sled. Stopala je po trdem, izlizanem snegu, po katerem so puščali iz hribov v dolino debela. Bila je utrujena do smrti, toda pognala se je na noge in odšla do kmetije na samem. Ostala je tam v svinjaku pod kupom listja. Ko jo Nemci niso mogli najti, so odšli, Atena pa se je odpravila ponovno na pot. Ranjena in izčrpana je zmogla čisto kratko pot komaj v dveh dneh. Visoko na Mozirskih planinah je zapadel visok sneg. S tovariši, ki jih je srečala, je ostala brez ognja, brez jedi in brez odej.

Toda glas o Atenini zmagi na kozolcu je vršal med Nemci, še bolj pa po vseh domačijah Savinjske doline, po Menini planini, po Mozirskih planinah. Čez nekaj dni jo je iztaknil Lado. Prinesel ji je polno klobas, mesa, potice, krofci. "Klobase so dali Zganjarjevi! Pa da si le ostala pri življenju," so rekli.

"Krofe pa so scvrli Medenovci — zate Aneta! Zate!"

Oči so se mu smejale, prsi so se mu širile od ponosa.

"Da, Aneta, ti si nam prava sestra!"

Zgradili so bunker, prignali so si vola, kmetje so jim dali živčja. Kmalu so bili izdani. Nad nje, ki jih je bilo komaj dvanaest, je prihrumelo okrog 500 Nemcev. Takrat so se umaknili na Koroško. Kot politična delavka je prišla Atena v saleško-mislinsko okrožje, od tam pa v poverjeništvu OF odbora za Vz-hodno Štajersko.

Med tem sta ji padla oba bra-

V FLORIDO prihajajo navadno le bolj imoviti ljudje, in pa taki, ki jim streejo. A pred nekaj tedni se je dogodilo, da je prišla tja barka z begunci iz Estonije, ki so ob prihodu sem rekli, da jih ne veseli živeti pod sovjetsko vlado. Nedvomno so to ljudje, ki so bili navajeni živeti od dela drugih. Tako tudi izgledajo, kot priča gornja slika. Simpatiji so dobili v naši državi nič koliko in ni se jim bati, da bodo "deportirani". Kajti dobili so od bogataških familij veliko ponudb v pomoč, da ne bodo za svoje preživljanje nikoli v stiski.

ta. Takrat se je nebo spustilo težko nad njo. Srce ji je trepetalo od žalosti, njene misli so bile pekoče in boleče; svetle tople oči so bile prežete z jedko, morečo skrbjo.

Vendar se je kmalu iztrgala iz najtežje žalosti in pobitosti. Stisnila je zobe, napela je mišice in vsa je bila spet ponovno vzplapolala v ognju sovraštva. Tiste dni ji je slednje vlakence njenega telesa prevzela žgoča slaba po maščevanju in borbi.

V letu 1944. se je odpravila v Prekmurje orat ledino, vzbuditi tudi tam narodni odpor. Odsila je s Slavo in s Črtom in z drugimi. Morali so čez mejo, čez temno, svinčeno, deročo Muro. Po dva in dva jih je čolnar preplaval na drugi breg. Potem so morali prebosti še rokave Mure. Drugi dan so v Nedeljici že imeli sestanek s kmeti. Atena je organizirala politično gibanje, hodila od sestanka na sestaneke, organizirala prve prekmurske partizanske skupine. Gestapovci so takoj javili Madžarom njen prihod v Prekmurje. To pot so Madžari razpisali nanjo nagrado.

Vsak otrok, vsak kmet, vsaka kmetica jo je poznala.

"Atena!"

"Atena, ta se ne da kar tako!" V Brezovici so bili izdani. Pogledala je skozi okno in videla pravega odmeva. Znova je oživel po pravkar končani vojni, ko se je pojavilo vprašanje, kje naj dokončajo svoje študije številni slovenski slušatelji gospodarskih ved, ki so pred vojno študirali na gospodarskih visokih šolah v Zagrebu in Beogradu in sedaj nimajo možnosti tam nadaljevati študija. Ustanovili so iniativni odbor, ki si je nadel nalogo, zbrati vse študente gospodarske stroke, ki so morali zaradi vojne prekiniti študij, in odstraniti vse ovire za nadaljevanje študija. Iniativni odbor je stopil v stike s predstavniki slovenske ljudske oblasti, kjer je našel potrebno razumevanje. Ze v kratkem času po ustanovitvi iniativnega odbora se je prijaviilo 50 slušateljev gospodarskih ved, ki niso mogli dokončati študija, in nad 300 absolventov gimnazij in trgovskih akademij, ki so se nameravali posvetiti študiju gospodarskih ved. Verjetno pa se bo v novo fakulteto vpisalo še mnogo več dijakov, kajti že pred vojno je na gospodarskih šolah v Zagrebu in Beogradu študiralo okoli 300 slovenskih dijakov, v inozemstvu pa kakir 50.

Današnje razmere v novi državi pa Sloveniji narekujejo še večjo skrb za vzgojo gospodarsko in politično izsolanih kadrov, ker bodo potrebe gospodarskih strokovnjakov v bodočem razvoju gospodarstva izredno velike. Tega se dobro zaveda tudi mladina, ki se za ta študij bolj zanima kakor kdaj koli prej.

Glede oblike in organizacije

nutek za trenutkom padala v omedlevo. Potem, ko se je izlizala iz prve nevarnosti, so morali že spet znova prevzeti borbo. Pri umiku so morali gaziti po preplavljeni Lendavi. Na Gorickem si je ob zakurjeni pečici odtajala noge. Imela je strašne ozeblina, ki so jo žgale bolj kot vse rane. Noge so se ji zmehurile, rane od ozeblin in spliterjev so se ji ognile.

In spet hajka, spet bosa z ranjenimi nogami po trdem, zmrlzem snegu, spet beg, spet borba, spet zmaga.

Ustanovitev gospodarske fakultete na univerzi v Ljubljani

Vlada Ljudske republike Slovenije je izdala uredbu o ustanovitvi gospodarske fakultete v Ljubljani. S tem je rešeno pereča vprašanja višjega gospodarskega študija za vzgojo gospodarsko in politično izsolanega kadra, ki bo sposoben voditi in izvrševati velike gospodarske in politične naloge v bližnji dobi gospodarskega razvoja in poleta.

Zahteva po gospodarski fakulteti se je pojavila že kmalu po prvi svetovni vojni, ni pa našla pravega odmeva. Znova je oživel po pravkar končani vojni, ko se je pojavilo vprašanje, kje naj dokončajo svoje študije številni slovenski slušatelji gospodarskih ved, ki so pred vojno študirali na gospodarskih visokih šolah v Zagrebu in Beogradu in sedaj nimajo možnosti tam nadaljevati študija. Ustanovili so iniativni odbor, ki si je nadel nalogo, zbrati vse študente gospodarske stroke, ki so morali zaradi vojne prekiniti študij, in odstraniti vse ovire za nadaljevanje študija. Iniativni odbor je stopil v stike s predstavniki slovenske ljudske oblasti, kjer je našel potrebno razumevanje. Ze v kratkem času po ustanovitvi iniativnega odbora se je prijaviilo 50 slušateljev gospodarskih ved, ki niso mogli dokončati študija, in nad 300 absolventov gimnazij in trgovskih akademij, ki so se nameravali posvetiti študiju gospodarskih ved. Verjetno pa se bo v novo fakulteto vpisalo še mnogo več dijakov, kajti že pred vojno je na gospodarskih šolah v Zagrebu in Beogradu študiralo okoli 300 slovenskih dijakov, v inozemstvu pa kakir 50.

Današnje razmere v novi državi pa Sloveniji narekujejo še večjo skrb za vzgojo gospodarsko in politično izsolanih kadrov, ker bodo potrebe gospodarskih strokovnjakov v bodočem razvoju gospodarstva izredno velike. Tega se dobro zaveda tudi mladina, ki se za ta študij bolj zanima kakor kdaj koli prej.

Takrat, ko so rdečearmejci osvobodili Prekmurje, prvi kosček naše slovenske zemlje, so kmečki očanci, so kmečka dekleta hodila k Rusom: "Da bi poznali Ateno! Ta vam je partizanka! Ta vam je junakinja!"

Ko je prišla Atena med nje, so jo dvignili na roke, jo poljubljali, ji stiskali roke in jo gladili po svetlih laseh. Toda v Ateni je bilo polno tihe skromnosti. Oči so se ji zarosile in ustnice so ji zatrepetale.

"Kaj jaz, kaj mi! Največji delež pri naši svobodi imate vi, naši rdečearmejci!"

ške povezanosti z drugim visokim šolstvom v Sloveniji so bili iznešeni razni predlogi. Nekateri so predlagali, da bi visoka šola delovala v okviru pravne fakultete, drugi, da se ustanovi posebna fakulteta, nekateri pa so želeli, da bi se ustanovila povsem samostojna visoka šola. Na sestankih in anketah so bila ta vprašanja precej razčističena. Zamisel, da se omogoči slovenskim dijakom gospodarski študij, je zmagovito prodrla ne samo po prizadevanju samih dijakov, temveč tudi zaradi tega, ker je ta zahteva življensko utemeljena tako v naši sedanosti kakor tudi v bodočnosti.

Uredba vlade ljudske republike Slovenije določa, da se na univerzi v Ljubljani ustanovi gospodarska fakulteta, za katero veljajo določbe začasne uredbe vlade LRS o univerzitetnih oblastvih in učnem osebju.

Ljudje brez hrbtenice

171 ljudi, ki so se prostovoljno udinjali okupatorju za policijsko službo

Ljubljana, 14. julija. — V nedanjih škofovih zavodih v St. Vidu je pod predsedstvom sodnika dr. Andreja Lastiča sodišče za Slovenko narodno čast 171 osebam iz raznih stanov in poklicev, zvečinoma mlajšim ljudem, katere je javni tožilec dr. Samo Dostal obtožil, da so zakrivila kaznjiva dejanja po čl. 2. zakona o kaznovanju zločinov in prestopkov zoper slovensko narodno čast. Zgoreli so jih s tem, da so upravno sodelovali z okupatorjem, ko so stopili v njegov policijski sestav in opravljali službo na mestu, ki je bilo za okupatorja posebno važno. S tem so okupatorja razbremenili, da je mogel svoje ljudi poslati na druga mesta, v glavnem na fronto, obenem pa so s takšnim zadržanjem škodovali ugledu in časti slovenskega naroda in slava.

bili njegovo odpornost. Javni tožilec je zahteval kaznovanje vseh po čl. 3. imenovanega zakona.

Se nam je dobro v spominu, da se je zlasti lani ob mobilizaciji v vrste slovenskih "domobrancev" mnogo mlajših ljudi izognilo tej mobilizaciji na ta način, da so se prostovoljno prijavili v policijsko službo. Mnogo kmečkih fantov, posestniških sinov je bilo med njimi, pa tudi precej šolanih, juristov in podobnih. Zlasti kmečki fantje, ki so se s pobegom v prestolnico izognili mobilizaciji v partizansko vojsko, so kaj energično postopali proti ljubljanskim "škričcem", ki da dajejo "potuho partizanom in OF". Večina obtožencev iz pester skupine 171 pa je bilo takšnih, ki iz kakršnihkoli razlogov niso našli boljšega izhoda iz stiske, v katero nas je spravilo početje okupatorjev. Sami v sebi niso našli dovolj notranje sile, da bi se iz svoje osebne zagate rešili z vstopom v vrste borcev ali vsaj na način, da ne bi bila s tem prizadeta njihova osebna in naša skupna narodna čast. Nekateri iz skupine teh 171 obtožencev so bili celo simpatizerji OF, a niso bili dovolj močni, da bi sledili njemu pozivu, naj se ne vdinjajo okupatorju. Iskali so izhoda iz zagate ali v "domobrančih", torej z orožjem proti lastnemu bratu, ki se bori za svobodo svojega naroda, ali pa v policijski službi. S tem pa so obično razbremenili smrtnega sovražnika našega naroda in oblatili narodno čast.

Zdaj, pred sodniki so vsi ti številni obtoženci skesani priznavali, da se vsaj zdaj zavedajo svoje krivde. Prepozno sicer, da ne bi zaslužili primerne kazni: sodišče za narodno čast jih je z izjemo tistih, ki so bili oproščeni ne sicer krivde, a vendar kazni, ker so dokazali, da so tudi v svojstvu policijskih nameščencev opravili svojo narodno dolžnost, obsojilo vse na lahko prisilno delo od pol do enega leta in an izgubo častnih državljanjskih pravic od 1 do 3 let ali pa le na izgubo častnih pravic. Kot obtežilo je pri nekaterih bilo upošteevano, da so bili intelektualci, torej ljudje, ki so mogli razumeti teže svoje-ga ravnanja.

Prepozno je bilo spoznanje zmore in krivde, da ne bi bili kaznovani. Ni pa prepozno spoznanje, da morejo svoj greh v bodoče popraviti. Najbolje je to spoznal tisti izmed obtožencev, ki se je iskreno pokesal svojega ravnanja in je izjavil, da spesano sprejema kazni, ki mu jo bo naložilo sodišče za narodno čast, po odsluženju kazni pa se bo potrudil s poštenim delom popraviti krivico.

Državni tožilec si je glede vseh obtožencev pridržal pravico nadaljnjega pregona, če bi se naknadno izkazalo, da je kateri izmed njih zagrešil še kakšno kaznjivo dejanje, ki sedaj še ni znano.

Veliki misleci imajo namene, drugi le želje. — Washington Irving.

SLOVENE RECORDS

10-inch records 79c COD, plus postage

B-001 Ringelblum, polka

B-002 Vidana marea, polka

C-411 Prikljubena polka

C-1120 Beer Barrel polka

V-23025 Po jezeru bliz Triglava

V-23026 Jurin Benko vzemi Lenko

V-23027 Pa kaj to more biti

V-23028 Mlinar, narodna pesem

12-inch records \$1.25 COD, plus postage

V-73001 Zlata poroka, del. I.

V-73002 Zlata poroka, del. II.

V-73003 Kadar imajo vsi Jožeti

god. Botrinja, Christ, party

Write for free catalogue of all new

PALANDECH'S

536 S. Clark St. Chicago 5, Ill.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORN JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izvzemši Chicago) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 SOUTH LAWDALE AVENUE

CHICAGO 23, ILLINOIS

Poslušajte

vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovansko radio uro v Chicagu od 9. do 10. ure dopoldne, postaja WGES, 1360 kilocycles. Vodi jo George Marchan.

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN AND SURGEON
3724 WEST 26th STREET

Tel. Crawford 2212

OFFICE HOURS:

1:30 to 4 P. M.

(Except Wed., Sat. and Sun.)

6:30 to 8:30 P. M.

(Except Wed., Sat. and Sun.)

Res. 2219 So. Ridgeway Ave.

Tel. Crawford 8440

If no answer — Call

Austin 5700

BARETINCIC & SON

POGREBNI ZAVOD

Tel. 20-361

424 Broad Street

JOHNSTOWN, PA.

ADRIA PRINTING CO.

Tel. MOHAWK 4707

1838 N. HALSTED ST.

CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

Tatvine reliefnih pošiljatev v Trstu — in kako so nastale

V tem listu je bilo pred par tedni poročano o gromnih kradnjah, ki jih uganjajo "uzmoviči" v Trstu. To plovilje je naglasil načelnik UNRRA, bivši newyorški župan Fiorello La Guardia, ki je bil v to misijo imenovan vsled svojega slovesa o nepristranosti.

Tako se je tudi oglašil na vso moč proti tatvinam v Trstu. Clankar agencije ONA, Peter Furst, poroča o tem sledeče:

Generalni ravnatelj UNRRA, g. Fiorello La Guardia, je nedavno podal ostro izjavo proti tatvinam, ki onemogočujejo dostavljanje nekaterih unnrinskih pošiljatev. Različni visoki zavvezniški uradniki so to obtožbo odločno zavrnil — toda trije največjih prekupčevalcev na tržaškem črnem trgu so potrdili, da je obtožba upravičena in popolnoma utemeljena.

Vsi trije — in to so pač moške ki "vedo" — priznavajo, da je bilo ukradenega blaga v vrednosti stotisočev dolarjev v teku zadnjih mesecev, blaga, ki je bilo namenjeno v Čehoslovaško, Avstrijo in Jugoslavijo.

Razgovore s temi prekupčevalci črnege trga sem imel na eni izmed ladij, katere uporabljajo tihotapci v teh krajih, ko prevažajo svoje blago iz pristanišča v pristanišče. Carlo Carlazzi, ki je specializirani "zlato" in star tržaški igralec, mi je povedal, da je pokradenega najmanj 50,00 kilogramov sladkorja v teku zadnjih par tednov — v vrednosti najmanj 25 milijonov lir.

To bi pomenilo po uradnem tečaju približno za 100.000 dolarjev blaga.

Carlazzi je dejal, da je bilo pokradenega toliko sladkorja v zadnjih tednih, da je cena na črnem trgu padla, in je napovedal, da bodo tatvine sladkorja za nekaj časa ponehale, dokler se cena zopet ne dvigne.

Trenotno se prodaja sladkor na tržaškem črnem trgu po 500 lir kg, dočim je bila cena pred dvema mesecema še 900 do 1000 lir. V Veroni ali Turinu pa plačujejo sladkor še danes po najmanj 1.300 lir za kilogram.

Drugi tihotapec in črni borzianec, ki si je nadel ime Ruizi, in tretji, ki pravi, da se imenuje Vasulich, sta se najprej skrbno prepričala, da nisem v zvezi s policijo, nakar sta tudi rade volje govorila. Vsi trije pa so mi ponavljali, da mi dajejo te podatke le radi tega, ker sami niso "udeleženi".

Vsi trije so zatrjevali, da je tatvin kriva italijanska civilna policija in nekaj železniških nastavlencev. Priznali so, da se vrše tatvine v ogromnem, naravnost gigantičnem obsegu, ter da bi bila edino le zavezniška vojaška oblast sposobna, da jih zatre, in sicer s tem, da bi skrbela za oboroženo spremstvo vseh transportov unnrinskega blaga.

Trenotno stražijo ameriški vojski blago le dokler se nahaja v pristanišču. Čim je odvedeno iz luke, prevzame varstvo takozvana civilna policija za "Venezio Giulio", ki je potem odgovorna za blago na prevozu iz Trsta do jugoslovanske meje. Tam prevzamejo blago pred-

stavniki dežel, katerim je namenjeno.

Ruizi je dejal, da je najbolj dobičkanosni in edini res praktični način ta, da se podkupi policijo, vlakovodje in druge železničarje. Strojvodja dobi ba je približno od 30.000 do 100.000 lir, po vrednosti blaga, katerega nameravajo tatovi odnesti. Vlak se potem nekje na progi, kjer je posebno samotno, ustavi, tatovi zlezejo na vozove in opravijo svoj posel. Blago navadno baje takoj na mestu prelože na tovarne avtomobile.

"Civilna policija se ne udeležuje tatvine aktivno," je dejal. Vse, kar se od nje zahteva, je to, da zapre oči, gleda drugam ali preiskuje nekaj drugega. Na ta način se obogate razmeroma brez nevarnosti in na izredno lahek način.

Vsi trije črni borzianci so si bili edini v tem, da bi bile tatvine v luki sami, kjer stražijo ameriške čete, prenevarne. Toda zunaj na progi, kjer jih ni, tam je stvar "lahka".

Skupni znesek teh tatvin je težko oceniti, toda dejali so mi, da zagotovo presega 50.000.000 lir na mesec — kar bi odgovarjalo 200.000 dolarjem.

Tatovi gredo na svoje delo iz poželjenja po denarju in se ne ozirajo na politične implikacije, trde ti izvedenci. Primerne vagone si izberejo že pri tvorjenju, in sicer so mi povedali tukajšnji uradniki UNRRAe, da imajo tatovi svoje "zaupnike" v luki, ki pri nalaganju označijo s kredito one vagone, katere bi bilo vredno okraati.

Cemu toliko vojaštva tujih dežel v tujih državah

Zed. države imajo vojaštvo na Kitajskem, v raznih deželah v Evropi, v Panami, Koreji, na Japonskem itd.

To, da ga imajo v premaganih državah, je razumljivo. Toda čemu ga treba imeti v deželah, ki so bile naše zaveznice in niso v nevarnosti napadov?

Isto velja glede Anglije, ki ima okrog 50.000 moč na Grškem, oziroma jih je imela.

Sovj. unija ima sedaj vojaštvo zgolj v premaganih deželah in na Poljskem ter nekaj v Jugoslaviji. Anglija pa ga ima tudi v takih državah, ki so bile nevtralne, n. pr. v Mali Aziji in drugod v Sredozemlju, zato, ker se ji gre za protektiranje oljnih polj.

Na seji sveta varnostnega koncila združenih narodov v New Yorku je Gromejko v ime Sovj. unije predlagal, da naj vsaka prizadetih dežel točno pove, koliko vojaštva ima v tujini. Toda stvar so potem nekako zmeštarili, ker je bilo k njegovemu predlogu dodano, da naj vsaka država tudi pove, koliko vojaštva ima ne samo v tujih, ampak i v prijateljskih ter v poraženih deželah. To bi pomenilo, naj Sovj. unija označi, koliko ima vojaštva n. pr. na Poljskem.

Bilo bi dobro, če se bi čete vseh dežel umaknile iz drugih, ker bi to pripomoglo k pospešenju poti v normalne odnose.

BREZDOMNI ZIDJE, ki se na vse višje mučijo, da se bi iznebili taborišč v Evropi in si enkrat spet počisto oddahnili. Par tisoč se jih je skušalo utihotapiti na starih pomorskih škaflijah v Palestino, a angleške križarke ne spe. Pa so ubežne žide poglale na otok Ciprus (Cyprus) na Sredozemskem morju, kjer pravijo, da trpe, kakor so v koncentracijskih taborih pod Hitlerjem. Gornje je slika iz omenjenega otoka.

ZRTEV JOŽETA MOJŠKRCA, PESNIKA-BORCA

Kako je pred štirimi leti v Dobrunjah nastalo jedro partizanstva

FRANCE SLOKAN

Pred dnevi je srbski narod slavil štiriletnico svoje narodne vstaje, ki je bila začetek zmagovitega osvobodilnega boja. Tudi Slovenci bi smeli upravičeno slaviti znamenita poglavja častnega boja za svobodo, zlasti še, ker smo šele v tem boju postali pravi narod in ker smo prvič v svoji zgodovini začeli odločati zavestno in tvorno o svoji narodni usodi. Naša osvobodilna fronta je bila ustanovljena kmalu po sovražnikovi zasedbi Slovenije in čez nekaj mesecev so se najboljši sinovi našega naroda že bojevali, se vojaško organizirali ter utrjevali vero ljudstva v zmago pravice. Naj se torej ob tej priliki spomimo ene najznamenitejših obletnic našega osvobodilnega boja, nastanka jedra partizanstva v ljubljanski okolici; iz tega jedra se je sčasoma razvila prava vojska, ki so iz nje izšli najboljše bojovniki. Začetniki našega partizanstva so bili najboljši sinovi delavskega razreda, zavdni bojovniki za delavske pravice, izvrstni organizatorji in značajni ter požrtvovalni delavci na področju delavskega političnega, strokovnega in prosvetnega gibanja.

Okupator je začel...

Mirno smemo trditi, da že od nekdaj v Dobrunjski in poljski občini živi najzavednejše naše delavstvo. Vasi teh občin, ki imajo predmestni delavski značaj, so dale največ partizanov in najbrž tudi največ žrtev za našo svobodo. Domači izdajalci so poskrbeli, da je okupator bil kmalu poučen, da živi v teh vaseh napredno delavstvo in da njegovi organizatorji uživajo velik ugled. Ko je odšla italijanska divizija "Re" iz vasi na vzhodu Ljubljane, so jo nadomestili fašisti, ki so takoj začeli preganjati napredno delavstvo. Prve mesece po italijanski zasedbi Italijani niso šli v množicah zapirali naših ljudi — le Dobrunjska občina je bila izjema. Po zaslugi komandirja orožniške postaje v Vevčah, izdajalca Sušnika — pozneje je prejel zaslužno plačilo — so fašisti prijeli okrog 60 delavcev iz Zadvora, Sostrega in Dobrunj. Divjali so, ko so se prepričali, da jim niso padli v roke prav tisti, ki so bili na izdajalčevem seznamu posebno debelo podčrtani: Jože Mojškrca, Fr. Kocjančič (Stari), Tone Trtnik in Jernej Gašperšič. Slehernega zaprtega delavca so pestili, naj bi izdal, kje sta Mojškrca in Kocjančič. Toda fašisti so se pošteno zmotili, če so mislili, da bodo naleteli med aretiranci na izdajalce.

13. julij v Dobrunjah

Fašisti so pobrali naše ljudi v Dobrunjski občini v noči med 12. in 13. julijem 1941. Trinajstega julija popoldne se je pa sestalo po navodilu Jožeta Mojškrca 20 tovarišev in ustanovili so prvo partizansko taborišče v ljubljanski okolici — na Molniku. To je bilo seveda mogoče le, ker so bile vse priprave že končane, saj je bilo treba zbrati orožje, strelivo itd. V diviziji "Re", pred prihodom fašistov, je bilo precej Primožev, ki so se pomenili s prebivalstvom v

naroda. Gašperšič je bil prvi bataljonski poveljnik na Dolenjskem. Trtnik je deloval potem kot organizator partizanstva na Dolenjskem. In Mojškrca...

Organizator in borec

Ime Jožeta Mojškrca je bilo znano po vsej Sloveniji že pred vojno. Na vseh delavskih odrih so igrali njegove "Rdeče rože". Naše časopise po osvoboditvi ni še pisalo o tem izredno delavcem, nadarjenem in požrtvovalnem delavcu. Podrobnejše življenjske podatke bi bilo še treba zbrati, posebej bi bilo treba oceniti njegovo leposlovno delo in objaviti še neobjavljene stvaritve. Tov. Fr. Kocjančič je bil njegov najbližji sodelavec hkrati s Tonetom Trtnikom. Začetek zgodnjega, marljivega prosvetnega, strokovnega ter političnega delovanja delavstva v poljski in Dobrunjski občini, ki sta dali največ partizanov, sega v leto 1926. Tedaj so se neke nedelje prvič sestali Mojškrca, Trtnik in Kocjančič ter sklenili, da se bodo z vso vmeno oprijeli organizacijskega, strokovnega in prosvet. dela med delavstvom. Od sklepov so prešli k dejanjem. Delo so si smoteno razdelili. Ustanovili so "Svobodo", prosvetno društvo, ki ni imelo ob ustanovitvi nobenih sredstev ne prostorov. Ta podružnica delavske prosvetne organizacije se je kmalu razvila v eno najmočnejših; imela je pevski zbor, godbo, knjižnico, dramski, športni in šahovski odsek. Hkrati so organizatorji utrjevali politično zavest delavstva. Kako uspešno je bilo vse to delo, se je izkazalo v letih osvobodilnega boja: poljska občina je dala leta 1942. 700, Dobrunjska pa 300 do 400 partizanov.

Delavski pisatelj in pesnik

Mojškrca se je s svojo naravno nadarjenostjo brez srednješolske izobrazbe razvil v dobrega dramatika in pesnika. Bil je tiskarški delavec, torej iz stroke, ki je vedno prednjačila s strokovno organizacijo in prosvetnim delom. Toda Mojškrca je bil prosvetni in politični delavec, ki je daleč presegal svoje tovariše. Njegova delavnost je bila brezprimerna. Tovariši, ki ga poznajo, se vprašujejo, ali je sploh kdaj utegnil spati — sleherni uro si ga našel pri delu za delavske pravice v organizacijah ali pri pisanju. Kljub izredni zaposlenosti in organizacijskem delu se je razvil v dramatika in pesnika. "Rdeče rože" so bile v tistih časih simbol delavskega hrepenenja po lepi prihodnosti. Napisal je še več iger in drugih del, n. pr.: "Razkrinkana morala", "Borba za kruh", "Stari in mladi" itd. Treba bo še dvigniti njegove rokopise iz njegovega bunkerja... Tam je najbrž vsaj osnutek dobro zamišljene drame in mnogih pesmi, ki jih je Mojškrca izredno marljivo pisal zadnji čas.

Tako so umirali...

Čeprav je bil bolan, je Mojškrca šel leta 1942. k partizanom. Bil je v raznih krajih na Dolenjskem do jeseni istega leta, dokler ni šel na zadnjo pot. Ko bi naj bil opravljal neko nalogo s razmerno blizu doma, je hotel mimogrede videti svojo družino. Pod Javorjem ga so obstrčili belogardisti, ga prijeli ter mu rano surovo povezali s praproto, nakar so ga odvedli na postojanko na Polico. Tam so ga prepoznali, nakar so ga zverinskou mučili in končno ustrelili. Umrl je kot mučenik in kot bo-

rec — stisnjenih ustnic, v zavesti, da umira za delavsko stvar, kakor je zanj vedno delal. Ko je njegov edini še živeči tovariš in prijatelj, pripovedoval to, mu je — čeprav je prekaljen borec — zadržal glas. "Napiši, tovariš, da hočem vse življenje častiti njegov spomin s tem, da bom skušal slediti njegovemu zgledu pri vsem mojem delu. Slava tovarišu Mojškrca!" Potem je pripovedoval, kako je Mojškrcevo delodajalec Čec nastavil Mojškrca nož na vrat nekaj let pred vojno: Ultimativno je zahteval, naj Mojškrca v 24. urah opusti vse organizacijsko delovanje, sicer bo izročen policiji kot sovražnik obstoječega reda... Tako je bilo v časih, ko je delavstvo potrebovalo organizatorje ter voditelje Mojškrcevega kova. Zdjaj v tiskarni, kjer je delal, izhajala "Ljudska pravica", kar je sad tudi Mojškrceve žrtve.

Počastimo še spomin tovarišev Toneta Trtnika in Jerneja Gašperšiča! Tone Trtnik je bil doma iz Zadvora. Bil je eden najboljših delavskih organizatorjev. Dal je svoje življenje za stvar kot delavski borec in kot prvi partizan izmed prvih — tistih dvajsetih tovarišev, ki so prvi prišli za orožje. Tudi njegova žena je izkrvavela za svobodo. Umrla je kot mučenica in je pokopana pri Sv. Urhu, ki bo vedno obtoževal gnusne domače izdajalce. Jernej Gašperšič je bil po nekaj mesecih partizanstva na Dolenjskem prijet v Ljubljani in padel je med talci za Natlačen. — Naj bodo te vrstice skromna počastitev naših prvih partizanov — v priznanje živim in cvet na grob mrtvim.

Škandalov bo še veliko

Cimbalj je bilo med vojno obljubovano, da ne bo goljufij na vladne stroške, bolj očitno postaja, da so se dogodile celo večje, kakor pa so se pod Wilsonovo administracijo v prvi svetovni vojni.

Tako na primer je bilo v kongresnih preiskovalnih odborih pritirano na dan, kako po nepotrebnem se je zapravilo ljudske milijone za graditev takozvanega Canol oil projekta v Kanadi. Stal je več deset milijonov dolarjev ne da bi bil kdaj v uporabi. Ko so začeli v kongresu sumiti, da je s stvarjo nekaj na-

robe, so povabili na zaslišanje admiral Kinga, ki je načeljeval tistim gradbenim delom. A je odgovoril vsakokrat, da ne more ničesar pojasniti, ker bi s tem izdal vojaške tajnosti. Sedaj vojne ni več, a se še enako izgovarja. Bržkone je vsa stvar pod to krinko le njegova privatna tajnost, in pa tistih kontraktorjev, ki so dobili milijone za delo, kakršno ni našim vojnim napotom nič pomagalo.

Kruh v Rusiji še po odmerkih

Kruh v Sovj. uniji se bo še delilo po odmerkih do prihodnjega poletja. Dasi ima USSR mnogo krajev, ki so prirodne tistice, je pridelek letos zmanjšala suša, pa tudi obdelovanje ni še doseglo predvojne višine. Veliko zemlje je še opustošena, promet ni še normalen, manjkalo je semen in gnojil, ter strojev in tudi delavcev.

Odkrivanje grobišč

Včasih so ljudje odkrivali nove dežele. Sedaj pa grobišča, v katerih je bilo tajno zakopanih na tisoče žrtev. Eno poslednjih takih odkritij je bilo v okolici mesta Riese v Nemčiji. Bila so skrbno zakrita. 208.000 trupel je v njih, večinoma ruski vojni ujetniki, ki so jih naciji uničili in zakopali.

Kvizlingi plačujejo

Nemci in njihni podrepani do leta 1945 najbrže niso pričakovali, da pride nekega dne do veljave narod, ki so ga mučili. A se je le dogodilo. Nekdaj mogočni gestapovski komandant Herman Rossener, medvojni šef ljubljanske policije Lovro Hacin in poveljnik domobrancev Leon Rupnik so bili v Ljubljani obsojeni v smrt. Več drugih krivcev je dobilo zaporne kazni. Ampak obravnava ni še konec.

NE ČAKAJTE,

da prejmete drugi ali tretji opomin o potečeni naročnini. Obnovite jo čim vam poteče. S tem prihranite upravi na času in stroških, ob enem pa izvršite svojo obveznost napram listu.

Imenik zastopnikov Proletarca

Kdor želi prevzeti zastopstvo za nabiranje naročnikov Proletarca, prodajati Am. družinski koledar brošure in knjige, naj piše upravnistvu, ki bo poslalo potrebne listine in informacije.

CALIFORNIA.
Fontana: John Pečnik.
Oakland: Anton Tomšič.
Los Angeles: Frank Novak.
San Francisco: A. Leksan.

COLORADO.
Crested Butte: Anton Slobodnik.
Pueblo: Louis Malenšek.
Walsenburg in okolica: Edward Tomšič.

ILLINOIS.
Chicago in okolica: Frank Bizjak, Joseph Oblak, Chas. Pogorelec, Petere Verhovnik in Frank Zaitz.
La Salle in okolica: Anton Udčevich in Leo Zevnik.
Springfield: Joseph Ovca in John Gorske.
Virden: Fr. Hlrsich.
Waukegan-No. Chicago: Martin Judnich.

INDIANA.
Indianapolis: Mary Stroj.

KANSAS.
Arma: Anton Shular.
Arcadia: John Shular.
West Mineral: John Marolt.
MICHIGAN.
Detroit-Dearborn: John Zornik, Joe Koršič, Joseph Klarich in John Plachtar.

MINNESOTA.
Buhl: Max Martz.
Chisholm: Frank Klan.
Duluth: John Kobi.
Ely: John Teran in Jacob Kunstelj.

MISSOURI.
St. Louis: John Spiller.

MONTANA.
Butte: Anton Zugel.
East Helena: Joseph Mihelich.
Red Lodge: K. Erznovnik.

NEW JERSEY.
Elizabeth: Amalia Oblak.

NEW MEXICO.
Gallup: Mary in Jennie Marinšek.

NEW YORK.
Gowanda: James Dekleva.

OHIO.
Akron-Barberton: Mike Kopach.

Bridgeport in okolica: John Vitez.
Cleveland: John T'rebel, Anton Jankovich in Frank Hribar.
Fairport Harbor: Lovrene Bajc.
Girard: John Kosin in Andrew Kravina.
Lisbon-Power Point: Jacob Bergant.
Maple Heights: Frank Volkar.
Powhatan Point, O.: John Guzel.
Warren: Joseph Jež.

PENNSYLVANIA.
Aliquippa: Geo. Smrekar.
Aveila: Frank Bregar.
Carmichaels: Anton Zupančič.
Crafton-Moon Run: Jennie Jerafa.
Canonsburg-Strabane: John Terčelj, Vinko Peternel in Marko Tekave.

Export: Jos. Britz.
Forest City: Anthony Drasler Jr.
Hermine: Anton Zornik.
Imperial: Frank Augustin.
Johnstown in okolica: Frank Cvetan.
Ladrobe: John in Mary Fradel.
Houston: Louis Britz.
Library: Nick Triller.
Meadowlands: Martin Baje.
Park Hill - Conemaugh: Frank Podboy.
Sharon: Joseph Cvelbar.
Potovalna zastopnika za Proletarca, Ameriški družinski koledar in Majski Glas za zapadno Penno Anton Zornik, Hermine, za Cambria in Somerset okraj pa Frank Cvetan, Johnstown.

WASHINGTON.
Seattle: Lucas Debeljak.

WEST VIRGINIA.
Elm Grove: Frank Kosem.
Star City: Lawrence Selak.
Thomas: Lenhart Werdinek.

WISCONSIN.
Milwaukee in West Allis: Louis Barborich.
Sheboygan: Frank Stih.
Willard: Matt Malnar.

WYOMING.
Kemmerer in okolica: Anton Trtnik in John H. Krzinik.
Rock Springs: Frank Remitz.

NAROČITE AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR

SVOJCEM V STAREM KRAJU

Stane \$1.65 s poštino vred. Pošljite nam točen naslov in vsoto, drugo izvršimo mi.

PROLETAREC, 2301 So. Lanwdale Ave.
CHICAGO 23, ILL.

Iz SANSovega urada

3935 W. 26th St., Chicago 23, ILL.

Sklad za otroško bolnico zaznamuje \$132,621

SNPJ povišala svoj prispevek na \$25,000. — Bo kvota dosežena do konca septembra?

Kampanja za otroško bolnišnico v Sloveniji se bliža svojemu zaključku. Že večkrat je bila izražena želja, da bi se završila vsaj konec septembra. Uradno se je pričela 1. marca tega leta. Ta mesec lahko kvoto \$150,000 dosežemo, ako se nekoliko bolj potrudimo in potrkamo na ona vrata, ki so se do zdaj le za špranjo odprla, ali morda celo nič. Rabimo še dobrih \$17,000. Če pomislimo, da je za doseg skupnega zneska \$150,000 potrebna povprečna mesečna vsota \$25,000, tedaj ni razloga, čemu ne bi v septembru nabrali še ostalih sedemnajst tisoč.

Največji vzgled vsem organizacijam je postavila naša bratska Slovenska narodna podpora, ki je na svoji 13. konvenciji v Evelethu, Minn., zadnji mesec zvišala svoj prvotni obljubljeni delež iz \$10,000 na \$25,000. S tem darom je S. N. P. J. dokazala, da je največja ne samo v moralni podpori, ki jo je dala našim stari domovini, temveč tudi v gnotni podpori. Druga za njo je Ameriška bratska zveza, ki je naklonila skladu \$5000,00.

Izmed slovenskih naselbin seveda prednjači mesto Cleveland, kjer se vsota, nabrana pod pokroviteljstvom SANSovih podružnic, približuje znesku \$50,000.

Seznam vseh prispevatelev, ki so darovali \$5 ali več, je od meseca do meseca objavljen v nekaterih naših listih. Ob zaključku kampanje pa bo sestavljen še poseben seznam vseh ustanovnih in častnih članov tega sklada ter objavljen. Celokupni seznam ustanovnih članov (ki so darovali po \$1000 ali več), častnih članov (ki so darovali po \$100 ali več) ter podpornih članov (ki so darovali po \$5 ali več) pa bo odposlan ministrstvu za narodno zdravje pri vladi Ljudske republike Slovenije.

Ta seznam bo nima priča o sočutju ameriških Slovencev do slovenske mladine, do bodočnosti slovenskega naroda. Imen darovalcev ne bomo pisali v nikakšno zlato knjigo. Zapisano bo preprosto kot je preprost narod, ki je te prispevke poklonil ljudstvu, ki si je v svoji najhujši uri zaželel življenja in si ga tudi priboril. In to ljudstvo si bo vaše darove zapisalo v svoja srca, v svoj spomin, kjer bodo ostala neizbrisana.

Popolnoma naravno je, da se nasprotniki nove Slovenije in nove Jugoslavije prač nič ne radostijo, ko vidijo v drugih listih vaša imena in lepe vsote poleg imen. Če bi bilo le mogoče, bi radi zavirali in zastavljali to plemenito akcijo, ki je izključno

Moj način zbijati šale je govoriti resnico. To je najsmejnejša šala na svetu. — Bernard Shaw.

Nova "KUCHARICA"

ZA AMERIŠKE SLOVENKE

— "SLOVENSKO-AMERIŠKA KUCHARICA" —

Izdala MRS. IVANKA ZAKRAJŠEK

KNJIGA, KI JO JE VSAKA GOSPODINJA ŽELELA IMETI!

Poleg obilnega informativnega gradiva svoje stroke vsebuje tudi okrog 1200 receptov za ameriška in starokrajška, oziroma evropska jedila. — V njej je tudi ANGLEŠKI ODELEK, kjer so v angleščini podana pojasnila in recepti za take naše jedilne posebnosti kot POTICE, SARKLI, KRAPI, BUHTELJ, NI, CMOKI itd. — To bo našim tu rojenim kuharicam zelo dobrodošlo in se jim ne bo težko navaditi pripraviti "specialitet", ki so jih vedno tako radi imele doma.

Ker ameriške Slovenke do sedaj niso imele svoje KUCHARSKE KNJIGE, BO TA NOVA "KUCHARICA" veliki večini naših gospodinj in kuharic zelo dobrodošla.

Nova knjiga ima velikost 8x5½ inč, obsega skoro 500 strani, (40 poglavij), ter je vezana v trde in močne platnice. Tiskana na dobrem papirju, z vidnimi črkami.

Cena \$5.00 s poštnino

NAROČILA SPREJEMA PROLETAREC

2301 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO 23, ILL.

KAKO JE V NOVI SLOVENIJI

Chicago, Ill. — Nedavno se je vrnila iz Slovenije domov v Waukegan Mrs. Mary Celarec. Sla je tja, da se prepriča o razmerah in mišljenju naroda o preobratu, o osvobodilni borbi ter novi vladi. Pravi, da je dobila najboljše vtise in da je ljudstvo navdušeno za preuredbe, ki se vrše. Prinesla je s sabo tudi veliko literature. Bila je v Trstu in govorila z vodilnimi osebnostmi tamošnjih Slovencev, enako v Ljubljani in drugje.

V klubu št. 1 JSZ smo čuli že precej oseb, ki so predavali o starem kraju. Ampak vsi so bili od tam, v petek 27. sept. pa bomo čuli rojakinjo, ki je motrila razvoj v novi Jugoslaviji skozi ameriška očala.

Vstop svoboden vsem. Predavanje bo v Slov. delavskem centru. — P. O.

Prispevki v sklad otroške bolnice

SEZNAM ŠTEVILKA 10

Gotovina v skladu dne 15 avgusta 1946 \$99,376.81.

Sprejeto v dobi med 15. in 31. avgustom 1946:

Illinois: Ivana Knapich, Berwyn \$20; podružnica št. 2 SANS, Chicago: Joe Fajfar, Saginaw, Mich., na obisku v Chicago, daroval \$10; po \$5: Anton in Agnes Benčan, Ludwig in Agnes Katz, Louise Kovacic, John in Stela Morsi, Philip Sober, Peter Šolar in Joseph Stirn; in dar \$3, poslal John Turk, skupaj \$48. Neimenovan, Chicago \$10.

Minnesota: Podružnica št. 91 SANS, Chisholm: Po \$5: Max Martz in žena, John Turk in žena, Frank Berlin in žena; štirje darovi po \$1, poslano po Frank Klun, skupaj \$10. — Duluth: Po \$5: Neimenovana, John Novak in žena, John Boben in žena ter Anton Blatik in žena; eden \$3 in eden pa \$1. Nabiralica Angela Blatik; poslala skupaj \$24. Frances Ravnik, Trem-mald \$25.

New York: Podružnica št. 46 SANS, Brooklyn: F. Kramarsich in žena \$50; po \$10: društvo št. 580 SNPJ, družina Frank Pačar in Matija Corel; po \$5: Ludwig Mutz in žena, ter Martin Zolnir; dva po \$2, in dva po \$1, skupaj \$96. Poslal Jacob Cerar, blaginjak. — Društvo št. 222 ABZ, Gowanda \$10. Poslal M. Matekovich.

Pennsylvania: Frank Jereb, Belle Vernon \$20. Izročil Jurij Previc. Mary Levar, Cairnbrook \$5. Člani društva št. 542 SNPJ, Ellwood City po \$10: John Bizjak in Frank Dornik; eden \$2, skupaj \$22. Podružnica št. 94 SANS, Hostetter: Slovenski-Hrvatski narodni dom \$25; po \$10: John Resnik in Joseph Dablock; po \$5: Vince Resnik, Frank Primozich, Paul Skoff, Andre Lumber and Supply Co. in Weis Furniture Store; ena oseba \$3, tri po \$2, in 22 po \$1. Skupaj \$101. Nabiralica mrs. Rose Dablock. Podružnica št. 66 SANS, Library: Izobraževalni in zabavni klub doma \$300, društvo št. 386 SNPJ \$200, skupaj \$500. Poslal tajnik podr. št. 66 SANSa, Nick Triller.

Wisconsin: Društvo št. 68 SNPJ, Racine in društvo št. 38 SNPJ, Kenosha (del prebitka piknika z dne 7. julija) \$50. Društ. št. 198 SNPJ, Willard \$100, Joseph Slemec in žena \$20, Frank Laurich \$17.50, Joseph Jeleric in žena \$16, po \$12: Mike Krultz st. in žena, družina Frank Parkel in družina Frank Bergant, družina Mike Černe \$11; po \$10: Frank Urbanc in žena ter Joseph Sladich in žena; Lawrence Celar in žena \$8; po \$7: Mirko Pakiž in žena, ter John Bergant in žena; po \$6.50: družina Vincent Jeleric in družina Matt Malnar; po \$6: Blaz Kuznacic, Peter Belay, družina Frank Auman in August Bizjak; John Trunkel \$5.50; po \$5: Martin Kirn in žena, Joseph Ulesich, Fred Shiltz in žena, John Kallinger st. in žena, Frank Boh in žena, Joe Plautz in žena, Joseph Franceskin in žena, družina Caroline Corenchan, Louis Champa in žena, John Zagoren in žena, Blaž Cohara, Anton Grum, Frank Prebil st., Joe Godec st., Anton Merkun in žena, Louis Horvat in žena, Mary Fortuna in John Auman in žena. En prispevek \$3.30, pet po \$3, eden \$2.25, petnajst po \$2, eden \$1.35, 19 po \$1. Darovi v manjših zneskih \$2.80, razno \$28.90. (Že prej poslana vsota znaša \$200), sedaj posla! Martin Kirn \$276.60.

Razni kraji: John Fende, Iron Mountain, Mich., \$5. Andrew Mlekuš in žena, Klein, Mont., \$5. Društvo št. 108 ABZ, Girard \$10. (Poslal Anton Nagode.) Društvo št. 58 SNPJ, Adamson, Okla., \$10. (Poslal F. Sivic.) Prispevek v vsoti manj kot \$5.—\$2.

Gotovina vs. skladu dne 31. avgusta 1946 \$100,621.41. Obljubljeni vsota (Pledges) \$32,000, skupaj \$132,621.41.

Mirko G. Kuhel, tajnik.

KOMENTARJI

(Konec s 1. strani.)

izpostavljen za batnanje z obeh strani. Napredna ga je pustila v miru. Katoliški se je odločila bojkotirati njegov list. Prvi je s to kampanjo proti njemu javno začel župnik Jager v Barbortonu, Ohio. To je bil signal. "Odslej bom v pridigah vernikom priporočal Ameriško domovino, anesto Ameriškega Slovence," je rekel v cerkvi. Tisto je objavil in tako si je Debečev list pridobil na račun cerkve naročnikov, Jeričev pa jih izgubljal in se podpora sotrudnikov po vrhu.

Umiranje je težavna stvar, razen v slučajih nagle smrti. "Am. Slovenca" je doletela nesreča, da umira ali pa životari na en ali drug način od kar je pred mnogimi leti prenehal biti glasilo KSKJ. Bil je v Jolietu že v vse sorte rokav, baje ga je že celo protestant nemškega rodu lastoval. Potem ga je kupila "Edinost" v Chicago za slepo ceno. Novi urednik Kazimir Zakrajšek mu je skušal udahnuti nekdanjo bojevitost, kar se mu je prilično obneslo. Ampak ko je odnehal, je prišel Jerič, ki temu delu ni bil kos, vrh tega je imel i preveč drugih brig.

"Politične zadeve" so veliko pripomogle, da je "Am. Slovenca" zopet izgubil s svojega pozorišča in si išče drugega pod novim vodstvom. Urednik pravi v poslovnem članku med drugimi:

"Ne odobravamo komunističnega reda, toda v kolikor pa je v komunističnem duhu prerojena Rusija politično osvobodila slovenska ozemlja, izpod germanskega in italijanskega jarma, to pa odobravamo. Slovenska bodočnost je samo v slovenski gospodarski, kulturni in politični povezavi skupnosti. Italijani, Nemci in drugi za Slovence nimajo nobene svobode — le grobove... Čemu torej naj to dejstvo preziramo?"

Gornji citat je bil nedvomno napisan na račun gospodov, ki polnijo "A. D." v Clevelandu. Tam se še vedno navdušujejo za izdajalskega škofa, za Miho, pokojnega Mihajloviča, in sploh za vse, kar naj bi potisnilo kazalec na uri nazaj.

KSKJ pod svojim sedanjim urednikom iz Am. Slovenca ne bo mogla napraviti kaj prida lista, kajti ako hoče konkurirati z "A. D.", bo treba prijeti, če ne za lopato, pa za pero. Ampak čemu naj si bi sorodna si lista sploh tekmovala? Gre se torej le za to, da se ohrani tittel listu, ki ji je bil prvo glasilo.

Prenehanje lista, kot je "Am. Slovenec", je v ameriški slovenski javnosti zgodovinski dogodek. Kajti predstavimo si Zapadno slovansko zvezo, kateri je bil glasilo, pa Družbo sv. Družine, razna samostojna katoliška društva itd., ki sedaj nimajo kam iti razen v dnevnik mr. Debeveca in njegovih tovarišev.

Župnija sv. Stefana v Chicagu je okamenela vzlic svojim mladim duhovnikom, ki jih ima. Ne zanima se za drugega kot za pridobivanje darov in prispevkov za maše. Tako nima več ne pevskega zbora, razen kolikor ga je na koru, ne za časopise, razen za škofove publikacije in sploh za nobeno drugo slovensko reč ne. Vsa sosesčina se pretvarja v "slums" in rojaki beže drugam drug za drugim kamor kdo more.

Tednik "Call", ki je glasilo S. P. pod Thomasovim vodstvom, je v izdaji z dne 31. avgusta povedal Antonu Gardnu na njegova izvajanja v prid nove Jugoslavije, da z njim ne soglašajo in pa da (Call) o nji ne bi spreminil svojega stališča. V isti številki "Calla" ima dopis Ivan Molek, ki kajpada udrži po Titu in njegovi diktaturi. Med "Callom" in "New Leadrom" ni sedaj nobene razlike, saj ne kar se Churchillovega "železnega zastora" tiče. Ampak svet se vendarle giblje. In z njim tudi Jugoslavija, vzlic pomotam, napakam in hibam, ki se dogajajo v nji.

Ameriški aeroplan, ki je bil v Jugoslaviji zbit na tla, ima za posledico to, da vidimo, kako piha veter. Mnogi, ki jim ne bo treba več v vojno, so za vojno z "vzhodom in njegovim komunizmom" čimprej. Mar je njim za pet življenj! Tu se niso zanje še nikdar jokali. Ampak kar jih skrbi, je "nas" način življenja. To je, da ti, ki si bogat, postani

še bogatejši, tvoj ubožni sosed pa naj postane še ubožnejši. Gre se med onimi, ki imajo vse zase, in tistimi, ki uče, da naj bodo bogastva skupna posest v skupno dobro.

Španski fašizem je v sedanjem diranju pozabljen in nihče več se ne briga kaj bo z njim. Zahteve sovjetskih in drugih diplomatov so bile potisnjene na polico. Enako se je zgodilo z ozirom na Grčijo. Povsod se gre za med kako demokracijo in reakcijo temveč zgolj med onimi, ki se trudijo oteži stare privilegije ter tistimi, ki jih hočejo odpraviti. Po svetu kajne kipi, in to vretje ima svoj izvor v socialnem nepokoju.

Leon Dagrelle je bil v Belgiji med vojno slično kot Pavelič na Hrvaškem, Nedić v Beogradu in Tiso na Slovaškem. Bil je kvizling. Po udaru zaveznikov je pobegnil na Špansko. Belgijska vlada ga je zahtevala nazaj. Vlada v Madridu se je obotavljala, a ko se le ni mogla več izgovarjati, je dopustila, da si je Degrelle dobil letalo in nekam "pobegnul" ne da bi ga hotela ustaviti. V Belgiji ni "komunistične" vlade, torej bi London in Washington na Madrid lahko pritiskali, da naj neha ščititi omenjenega kvizlinga. Francija je bila odločnejša in ko je zahtevala Lavala iz Španije nazaj, ga je končno le dobila. Franco ima pred sedanjo Francijo respekt. Ne ozira pa se na Belgijo, ker ji v njenih zahtevah po izročitvi vojnih zločincev nihče ne pomaga.

Ameriški katoliški Hrvati so imeli v Chicagu zbor, na katerem so nadaljevali politiko za Paveličevo "nezavisno hrvatsko državo", klicali ogenj in žveplo na Tita in poklekali pred kardinalom Stritchem ter drugimi visokimi svečeniki. To se bi smejali Hrvatje na Hrvatskem, ako bi videli komedije svojih rojakov v Chicagu, ki so se šele

sedaj domislili, da je treba Hrvatsko osvoboditi... Tam bi vprašali... osvoboditi jo pred kom? Mar pred Hrvati, ki so se rešili Hitlerja, Mussolinija, Paveliča in Rima? Ampak fantje, ki so nekoč pisali v Paveličevo "Nezavisno Hrvatsko državo" v Pittsburghu, ali kjer je že izhajala, na taka vprašanja nič ne dajo, ker se ničesar ne nauče in zato tudi pozabiti ne morejo ničesar. V glavi jim roji fiksna ideja. Ob nji ne zapostavejo, da se svet giblje in da take Hrvatske, kakršna je bila pod Paveličem ter njegovimi škofi ne bo več nazaj.

Borba za Julijsko krajino po krivdi zapadnih sil

(Nadaljevanje s 1. strani.)

ampak le na način, da bo to mestu in Jugoslaviji v korist. Vsled tega je Kardelj mirovni konferenci poudaril, da bi bila v tem slučaju kompromisna rešitev to, da naj bo Trst v jugoslovanski carinski uniji, in da naj se v nje mu rabi jugoslovanski denar. Sploh ves Kardelj načrt pomeni v splošnem to, da bi bil Trst gospodarsko in Jugoslaviji, le politično pa naj se bi ga mednarodno nadziralo.

Glede Gorice pa Jugoslavija zahteva, da spada nji, oziroma Sloveniji, ker je bila pred prvo vojno napol slovenska, okolica pa je vsa slovenska.

Veliko dokumentov predloženih v potrditev svojih dokazov so Jugoslavlani predložili mirovni konferenci ter raznim merodajnim zavezniškim komisijam veliko dokazilnega gradiva v angleščini in v drugih jezikih, ki nazorno priča, da Jugoslavija ne zahteva ničesar kot to, kar nji po pravici spada.

Vsi ti dokumenti, izdani v lično urejenih knjigah in pamfletih, bi morali zavezniške diplomate prepričati, da ne bi bilo

nič več kot prav, da ugođe Jugoslaviji. Toda ameriški state department in angleški foreign office trmasto nasprotujeta. To za nas ni nič novega in ne čudnega. Proletarec je tako politiko zaveznikov glede Italije preproval, čim so Mussolinija odstavili.

Napetost, ki je nastala vsled tega spora, zelo pospešuje ameriške in angleške okupacijske čete v Julijski krajini, njihna naklonjenost Italijanom ter trdovratnost primorskih Slovencev ter tistih Italijanov, ki zahtevajo, da postane Trst avtonomna krajina v jugoslovanski federativni republiki. V tem vretju se je dogodilo že precej izgrediv, in tako zopet pred nekaj dnevi. Nekdo iz množice je v Trstu vrzel med ameriško vojaštvo granato, vojači pa so vračali s strelji. Civilna policija pa je množico razganjala in jo pretepala.

V anglo-ameriški propagandi se te demonstracije označuje za komuniste, čeprav tamošnji zavezniški poveljniki vedo, da je večina prebivalstva iskreno za pridružitve k Jugoslaviji.

SEJA KLUBA ŠT. 27 JSZ

Cleveland, O. — Seja kluba št. 27 JSZ se bo vršila v petek 13. septembra ob 8. zvečer v klubovih prostorih. Vsi člani in članice ste vabljeni, da se je udeležite.

Čas je že, da se svojih aktivnosti zopet poprimemo.

Smo v resni zgodovinski dobi in je pravilno, da se te resnice tudi zavedamo. In pa da delamo baš v teh časih za naš program.

J. Krebel, tajnik.

Nesreče na železniških križiščih

Lani je bilo na železniških križiščih ubitih 2,074 oseb in 4,275 poškodovanih. Avtoritete pravijo, da se je večina teh nesreč dogodilo podnevu in da so jih zakrivila nepazni vozniki.

"... and LOOK!
only \$2⁰⁰ a Month
to cook with an
ELECTRIC RANGE!"

Res je... vse koristi kuhanja na elektriko imate na razpolago... ne da bi imeli dodatne stroške! Moderna električna peč skuha obede za povprečno čikaško družino za \$2 na mesec.

Ta nov način kuhanja si lahko privoščite brez skrbi za stroške. Dragi pokvarjeni obedi so odpravljeni... natančen čas in kontrola temperature zagotovi popoln uspeh vsakokrat. Pečenke "grede dalje," ker se skrčenje mesa zmanjša. In v "globokem loncu" lahko skuhate celotno kosilo, od glavnih jedi do zakuske, za manj kot en cent!

Za čisto, brezskrbno, hladno... in ceneno kuhanje ne morete dobiti boljših novih električnih peči. Oglejte si jih pri vašem trgovcu ali pa v bližnji Edisonovi prodajalni. Vprašajte za BREZPLAČNO instalacijo električnih peči v Chicagu.

* za povprečno čikaško družino.

COMMONWEALTH EDISON COMPANY

CONGRESS DID ALL RIGHT BY THE NAM, NAM SAYS

Topping Congress' long list of gifts to the National Assn. of Manufacturers was its decision to stay out of Washington until January, the NAM said candidly in its weekly newsletter Aug. 3 as it rated the congressional voting record the best—for big business—in the last 15 years.

The fact that Congress did not want a fall session "is an encouraging business factor to the extent that the work left undone at the Capitol consists of thousands of bills which would impose additional costs or regulations, or both, on industrial enterprise," the NAM News said.

"A majority of the Congress has had no liking for this legislation, and since V-J Day, it has displayed more backbone than any Congress in a decade and a half in resisting New Deal bureaucrats, labor and the do-gooders who now constitute a major nuisance in economic and social life.

"The reconversion picture would be far less encouraging today if the Congress had not resisted the ill-advised \$25 per week federal unemployment compensation program, an immediate increase in the minimum wage rate, the socialistic full employment program and the OPA-Bowles philosophy of boosting wages without compensating price increases.

"The Congress showed a definite desire to protect the system of private enterprise. It voted relief from the excess war profits tax, discontinued the renegotiation of profits law . . . and resisted numerous proposals to put the federal government in direct competition with private business. It provided in the OPA extension law a program designed to liquidate that agency within a year."

Under a headline: "NAM Heeded Often As 79th Congress Wrote Record Of Help To Enterprise, Scant Attention To Leftists," the NAM tallied its legislative score-card as follows:

Eleven bills which it supported were passed.
Three which it supported were defeated.
Three which it opposed became law.
Ten which it opposed were defeated.—The Call.

Dardanelles Problem

The Soviet note to Turkey proposing revision of the Montreux Convention which governs navigation rights between the Black Sea and the Mediterranean, has placed another indigestible dish on the overloaded diplomatic table. The note made five suggestions: (1) that the straits should always be open for the passage of merchant vessels of all nations; (2) that they should be always open to the warships of Black Sea powers; (3) that warships of other powers should be barred except in cases specially provided for; (4) that "the establishment of the regime of the straits . . . must constitute the competence of Turkey and the other Black Sea powers"; (5) that the defenses of the straits should be jointly organized by Turkey and the Soviet Union. The first three of these proposals conform closely to ones made by Mr. Byrnes last November and, if the Russian plan had stopped there, it would have been acceptable to Turkey and the other signatories of Montreux as a basis for negotiation. But the fourth point appears to exclude all but the Black Sea powers from the picture, leaving Turkey to deal in isolation with mighty Russia and two of its satellites. And the fifth is interpreted as a demand for Russian bases on Turkish soil.

Not surprisingly Ankara has indicated that it regards these proposals as incompatible with Turkish sovereignty and "categorically unacceptable." Unfortunately, the U. S. S. R. can appeal to several historical precedents in support of its claims: for instance, the demands made by President Theodore Roosevelt on Colombia which preceded the acquisition by the United States of the Panama Canal Zone, and British insistence on special rights in Egypt in connection with the Suez Canal. The fact is that, before the Dardanelles problem can be finally settled, we shall need an international conference to decide on principles governing the navigation of all international waterways. As The National has often pointed out, the Western powers cannot oppose Russia's designs with moral or political precepts which they neglect themselves.—The Nation.

LET THE ENSIGN BE LOWERED TO HALF-MAST

KENESAW M. LANDIS in The Chicago Sun

One of the most melancholy events of our time is the good will trip of the carrier Franklin D. Roosevelt to the port of Athens.

According to our Navy Department, the Roosevelt visit to Greece is prompted by "the great admiration of the Greek people" for the late President.

The admiration of the Greek people for Mr. Roosevelt was most notably expressed during the anti-monarchist demonstration which filled Constitution Square in Athens on Dec. 3, 1944.

The gathering had been called by the E.A.M. resistance forces to protest the acts of the British-supported royalist government that was intent on bringing back the King.

Churchill said the E.A.M. was dominated by Communists, but when the police opened fire, more than 20 Greek men, women and children were killed and more than a hundred wounded.

Our newspapers reported that the people started crying: "Roosevelt! Roosevelt! America! America!" In hysteria, they embraced American officers and correspondents, pleading: "Why don't you help us?"

But Roosevelt didn't help. America stood by, while in the ensuing days the British moved in with dive bombers and Sherman tanks, and crushed a rebellion that was characterized by excesses on both sides.

Churchill rejected Greek attempts at compromise, as he had done during the war when the resistance movement wanted to form a popular coalition government similar to that which was formed in France under De Gaulle.

So the issue was dramatized: The King versus Communism, Communism versus the King.

On this issue the plebiscite on the King was held Sunday, Sept. 1, under conditions of civil terror with the British army in control.

Perhaps Churchill was right. Perhaps no compromise was possible between Communism and the return of a King, who would safeguard British investments in Greece.

Perhaps it was necessary for us—on the eve of the election—to accept the invitation of the puppet monarchist government and send the Franklin D. Roosevelt to Greece.

The visit of the Roosevelt does not constitute direct intervention, for the issue had already been determined by our default.

But you don't have to believe Molotov to see that the trip has political significance—a sad significance for us. Once we were opposed to kings everywhere.

A century ago we were denouncing Russian intervention in Hungary, which overthrew the Republic proclaimed by Louis Kossuth and reinstalled the Hapsburg emperor.

Then we sent a warship all the way to Turkey to bring the fugitive Kossuth to the United States, where he was universally acclaimed by a nation that was not afraid to champion the cause of human freedom.

Perhaps times have changed. Perhaps reaction is the only answer to Communism, and America must take the side of kings. But let no one rejoice.

On this issue America cannot win, and still remain America. Let the ensign be lowered to half mast, when the Franklin D. Roosevelt enters Piraeus Harbor to salute the glory that was Greece.

THE MARCH OF LABOR

A Monarchy for Greece

Our side won in the Greek election, as everybody expected. "Our side" means the Tsaldaris government, which is backed by Great Britain, which is backed by the United States. By three to one, Greece voted to recall King George II to the throne. The Russians will not like it. In the power struggle that now colors all international relations this may pass as sufficient reason for others to send up a muffled cheer.

But if Americans will examine their consciences they will find that secretly, in their heart of hearts, they don't like the return of George II any better. A nation which rebelled against monarchy and set up its own republic cannot be elated at seeing a brave ally recall a king who was the symbol and partisan of blackest reaction. Why must American foreign policy so often find itself on the side of the most reactionary elements in contested areas? Why must the challenge of the left be met by an extreme swing to the right, with our blessing? Why cannot America find a foreign policy which reflects the middle way of its own national temperament?—The Chicago Sun.

How the Press Monopoly Grows

The La Follette "Progressive," one of the most readable weeklies in America, presents some interesting figures to show how a few individuals are grabbing the daily press and the radio.

It quotes from a report by the Small War Plants Corporation, a government agency. "Very few communities now have more than one version of the news," the report says, pointing out that 57 per cent of the radio stations are either owned or controlled by newspaper publishers.

In 1909, there were 2,600 daily newspapers in this country with a circulation of 24,200,000. In 1942, the number of dailies had dropped to 1,787, although the circulation had reached 43,374,815, or almost double.

Today the situation is even worse. The number of dailies has decreased by 38, and circulation has gone up to 48,400,000.

It is probable that "chains" now control half the daily circulation, and even more of the Sunday circulation.—Labor.

For Shame, America

Americans, of all people on the face of the earth, ought to be grateful for their right to express themselves at the polls on any and all election days.

Yet many congressmen sit in Washington, representing large numbers of people, but placed in Washington by the votes of only 10 to 15 per cent of the population.

Only 55 per cent of American voters exercised their franchise at the last national election, against 80 per cent in recent French and Italian elections, and 76 per cent in Britain.

The next chance you have—Vote!—The Progressive Miners.

"Uncle Shylock" Spent Blood and Billions to Save World

Despite Uncle Sam's aid to other countries during and after two world wars, some of their politicians and newspapers have been fond of calling him "Uncle Shylock."

If that cry is raised again, Americans should remember some figures provided by William L. Clayton, Undersecretary of State.

The United States has supplied \$2,700,000,000, or 72 per cent of all the money used by UNRRA to feed and otherwise rescue the people of devastated nations, Clayton pointed out.

Moreover, this country furnished the following:

A total of nearly \$13 billion to the Export-Import Bank, Britain, and the International Bank and Fund.

Those billions, plus others in post-war "lend-lease" goods, make nearly \$20 billion of gifts from Uncle Sam to "restore and stabilize the economies of other countries," since the war ended.

The war itself "cost us the blood and lives of hundreds of thousands of our boys, and over \$400 billion. As a result, our national debt is nearly \$300 billion."

Clayton was "burning up" when he cited those figures, in a long letter to a Washington newspaper. It had printed an editorial criticizing him for a statement attributed to him by the "New York Times."

That paper, which boasts its accuracy, had quoted Clayton as saying "the UNRRA gravy train is going around for the last time."

Clayton flatly denied he said that. Nevertheless, he declared, UNRRA should not be continued beyond early 1947.

The international relief organization was set up to do an emergency job, Clayton declared, and the emergency is largely over.

"It is easy to start an organization with billions to spend, but it is not easy to stop it. The receiving countries would naturally like to continue it."

Most members of Congress will agree with Clayton's remarks. One thing which makes them welcome the end of UNRRA is the fact that much of its money has been carelessly spent, and much of its food has been used for "political purposes."—Labor.

WALL ST. PICTURE OF 'DREAM' FARM

"How're You Goin' to Keep 'Em Down on the Farm After They've Seen Parer?" is a song that was popular after World War I.

If a program outlined by the "Wall Street Journal" is not a pipe-dream, people will go down on the farm through sheer curiosity.

It says the typical "red barn" is out of date and must go. In its place will be a barn made of steel or aluminum, without a hayloft, but with a "cow lounge." All buildings except the dwelling, averaging 10 to a farm, are to be brought under one roof, saving steps and labor.

Glass-lined silos are another new one. Homes are to be streamlined and modernized with all the latest "gadgets."

Through better layouts, the "Journal" declares, research men hope to cut a billion man-hours a year, or about 15 per cent, off farm labor.

Those familiar with farms suspect that the first question the farmer will ask when shown the plans will be: "They're fine, but where is the money to come from?"

A. F. OF L. CALLS FOR WORLD BAN ON USE OF "SLAVE LABOR"

One year after the war, millions of workers the world over are still "being condemned to slave labor." That shocking situation was cited recently in a radio address by Herbert Thatcher, associate counsel of the A. F. of L.

Great Britain is still employing "more than a million citizens of enemy nations (mostly Germans) at forced labor," Thatcher pointed out. France has even a greater number "shackled under involuntary servitude."

"But the figures for Soviet Russia," he added, "far outstrip all the others combined. Forced labor in the Soviet Union exceeds the entire working population of New York, New Jersey, Pennsylvania, Connecticut, Rhode Island, Vermont, Massachusetts and New Hampshire."

Thatcher pointed out that the A. F. of L. Executive Council has gone on record demanding that the United Nations take action to end the abuse.

The U. N. should insist, he said, that "all member nations renounce the use of forced labor and agree to bar the products of forced labor from world trade."

"BIG FINANCE" TO BOOST "WAGES"

"Big Finance" is out for an increase in its "wages"—and its representatives are not going through the formalities of conciliation and mediation.

A delegation of the American Bankers' Association called on Treasury officials and urged that the government hike the interest rate on its long-term securities and issue more of them, to replace short-term financing.

The conference was very much "hush-hush," as usually is the case when big financiers foregather, but it is learned that the bankers argued that if Uncle Sam boosts interest rates it will be easier for bankers to increase the "ante" with their private borrowers.

It is understood that former Secretary of the Treasury Fred M. Vinson turned down a similar proposal.

Apparently the bankers hope for better success now. At least, Secretary John W. Snyder has agreed to meet next month with spokesmen for investment bankers, insurance companies and other bond dealers.

HI-JACKING!

Black marketeers are getting bolder as goods become scarcer and prices higher.

In the 1920's we blamed such "going-on" on prohibition.

New York dispatches disclose "hi-jackers" are holding up trucks hauling "anything and everything, except maybe sewer pipe."

One insurance company reports 300 truck thefts, with a merchandise value of \$2,500,000. Textile shippers were said to be the principal victims of "hi-jackers," with liquor shippers next.

In the Philadelphia area black marketeers are accused of stealing farmers' cattle, slaughtering them in the fields and hauling off the carcasses.

With Public Approval

We are now told that one reason why the American people are not getting the electrical appliances they thought would come with the end of the late world war is that the copper "royalists" of America are hoarding the metal for higher prices.

Just how much the people who own the nation's copper stand to gain by this anti-social procedure is suggested by the fact that a price increase of only a cent a pound will net the Kennecott Copper Co. the sum of \$10,000,000 more profit each year. And Kennecott is only one of the owning corporations which are able to call the tune on 130 million Americans.

We rather imagine that people learn what the Copper corporations are doing will be "hot under the collar"—for a while. But experience has not encouraged us to believe that public indignation will be reflected at the ballot box next November.

The majority of the nation's citizens may be expected to vote for a continuation of the system which gives private interests the legal right to own and do as they like with these things which everybody needs.

And so it is that we hear the complaints of the victims of the private-profit economy with various emotions.

We certainly cannot respect individuals who give approval to a racket about which they complain every day in the year.

Those complainers could do something effective to end the power of a small section of the population who now decide when, and under what conditions, workers shall not only use, but also produce, the good things of life. They could use their political power to make the general welfare, instead of the profit of owners, the real purpose of industrial activity. But they don't.

So what more have the voters of America a right to expect. They can't have a private-profit system and a public welfare system at one and the same time. They must make their choice. And they do choose. They choose as the copper "royalists" and other owners want them to. And so the rules of the game are made to fit the convenience and profit of the owners.

So we can't blame the copper owners too much. So long as individualism is the rule of business nobody can be expected to care much about their fellow humans. Even workers can be expected to hold their used jalopies until the used car dealer offers the highest price.

Get all you can get is the system—with public approval. So why should the owning class or anybody else care about the gripes of those who do nothing but complain—and that only when they see the system working against themselves?—Reading Labor Advocate.

Secretary Wallace is Right

Secretary of Commerce Henry Wallace said a very sensible thing recently. He was discussing taxes and pointed out that the American people are paying the highest taxes in history because of the wars we have engaged in during the last half century.

Apparently, authentic figures show that 94 cents out of every dollar Uncle Sam expends goes to pay for past wars, to care for the victims and to prepare for the next war.

That will continue until we find the way to reduce armament. —The Progressive Miner.

HOPE IN NEW FACES

In a speech inserted in the Congressional Record Rep. Adolph J. Sabath voices the hope that "new faces" in the next Congress will mean better laws for the American people.

Since the only face with which we have ever found fault was our own, we aren't as hopeful as the Congressman from Illinois.

What Americans need is not new faces but a new economic system. Abraham Lincoln was reputed to be one of the homeliest of men. But he is remembered because he ended the chattel slave system.

Socialist want to end the wage slave system. But they're not concerned about the face of the individual who leads the march to economic freedom.—Reading Labor Advocate.

News on the Four Winds

As an indication of the better feeling toward Soviet Russia in Denmark since Russian troops evacuated the island of Bornholm, the Danish government will send in the near future more than 100,000 food parcels as a gift to the Russian people.

The State Dept. has issued a new map of Germany, showing the zones of occupation, and making clear that the western boundaries of Poland and Russia as they are now being administered, are not final, but still subject to negotiation.

Two hundred selected non-habitual offenders are being trained in Jamaica as small farmers, instead of being sent to prison cells, under a program financed thru the British Colonial Development and Welfare Act. The latest report of the Director of Prisons states that "Instead of walls, we hope to build character, and instead of warders there are leaders who work with the prisoners rather as foremen."

Partly to counteract British influence in the Middle East, Soviet Russia is aiding a Moslem literature program inside the U.S.S.R., where a recent manual of Islamic doctrine was issued in the Tartar language, and several periodicals are being published in Arabic.

It is more and more doubtful whether Britain's Labor Government will adopt peacetime compulsory military training. Ness Edwards, Parliamentary Secretary of the Labor Ministry, recently asserted: "We are satisfied that if we can put it (that is, a career in the armed forces) on a proper basis, with a pension at the end, we will get plenty of volunteers."

Sec'y of State Byrnes has given approval to the idea of a Central

FOR HOGS!

Hundreds of cans of vegetables, fruits, ice cream mix, Vienna sausages and other items, including 100-pound sacks of pure cane sugar, are being sold by the navy for hog feed at Seattle, according to the "Times" of that city.

Navy officials insist the food is unfit for human consumption, but that is denied by the newspaper. It says that its reporters and workers at the navy depot sampled the articles and "found them palatable."